

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ

ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΤΟΜΟΣ ΔΩΔΕΚΑΤΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΔΕΞ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΟΔΟΣ ΟΦΘΑΛΜΙΑΤΡΕΙΟΥ ΠΑΡΑ ΤΟΝ ΚΡΙΟΝ ΓΕΩΡΓΙΟΝ

1888

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρὸς τοὺς κ. κ. Γυμνασιάρχας.

Ὁ ἐνταῦθα «Φιλολογικὸς Σύλλογος Παρνασσός» πρὸς ἄλλαις κοινωφελέσιν ἐργασίαις αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς ἐνισχύσεως τῆς ἐθνικῆς παιδεύσεως καὶ τῆς τῶν γραμμάτων προαγωγῆς καὶ διαδόσεως ἤρξατο ἀπὸ ἐνὸς ἤδη ἔτους ἐκδίδων καὶ ἄξιον λόγου μηνιαῖον περιοδικὸν φιλολογικὸν καὶ ἐν γένει ἐπιστημονικὸν σύγγραμμα ὑπὸ τὸ ὄνομα **Παρνασσός**. Ἐκ τῶν ἄχρι τοῦδε ἐκδοθέντων τευχῶν αὐτοῦ καὶ ἐκ τῶν ὑστέρων καταδεικνύεται ἡ χρησιμότης του. Ἐπιθυμοῦντες νὰ παράσχωμεν τὴν δυνατὴν ἡμῖν ὑποστήριξιν εἰς τὸ προκείμενον κοινωφελὲς ἔργον, συνιστῶμεν ὑμῖν τε καὶ τοῖς παρ' ὑμῖν κ. κ. καθηγηταῖς αὐτό, ἵνα γένωνται ὅσοι ἂν προαιρῶνται συνδρομηταὶ αὐτοῦ, ὅπως διὰ τούτου ἐνισχυθῇ ἡ ἔκδοσις αὐτοῦ.

Ἐν Ἀθήναις, τῆ 8 Ὀκτωβρίου 1877.

Ὁ Ὑπουργὸς
Θ. Π. ΔΗΛΙΓΙΑΝΝΗΣ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρὸς τοὺς κ. κ. Γυμνασιάρχας καὶ Σχολάρχας.

Καὶ ἄλλοθεν καὶ ἐκ τῆς ὑπ' ἀριθ. 651 ἐγκυκλίου τοῦ καθ' ἡμᾶς ὑπουργείου, τῆ 8 Ὀκτωβρίου 1877 ἐκδοθείσης, γνωρίζετε ὅτι ὁ ἐνταῦθα «Φιλολογικὸς Σύλλογος Παρνασσός» ἐκδίδει χάριν τῆς κοινῆς ὠφελείας, συμφώνως δὲ καὶ πρὸς τὴν ἀποστολὴν αὐτοῦ, περιοδικὸν σύγγραμμα φερώνυμον τοῦ Συλλόγου. Ἐν τούτῳ καταχωρίζονται λόγου ἄξιαι διατριβαί, καὶ ποικίλων γνώσεων πάροχοι σημειώσεις, ἔργα λογίων. Ἐπιθυμοῦντες χάριν τῆς ἐκ τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ ὠφελείας νὰ ἐνισχυθῇ κατὰ τὸ δυνατόν αὐτό, ἐθεωρήσαμεν ὅτι συμβάλλεται ἰκανῶς εἰς τούτο ἡ ἐν αὐτῷ καταχώρισις διατριβῶν καὶ σημειώσεων ἀρχαιολογικῶν ἀνακαλύψεων, περὶ λειψάνων ἀρχαίων ἡθῶν καὶ ἐθίμων σώζομένων αὐτουσίως ἢ καὶ κατὰ τύπον καὶ παραλλαγὰς ἐν ταῖς νῦν συνθηταῖς τοῦ ἰδιωτικοῦ καὶ κοινωνικοῦ βίου, περὶ λέξεων καὶ ὄρων ἐν τῇ διαλέκτῳ τοῦ κοινοῦ λαοῦ διατηρουμένων ἐν τύπῳ παροιμιῶν ἢ ἄξιωματων. Ἡ διὰ περιοδικοῦ διακοίνωσις τοιούτων ἀντικειμένων παρέχει ἀφορμὴν ἄλλως καὶ τοῖς λογίοις εἰς περαιτέρω ἐρεῦνας καὶ ἐξιχνιάσεις τῶν φυλετικῶν σχέσεων τῶν διαφορῶν κοινοτήτων καὶ τοῦ ἐθνικοῦ βίου, σώζει δὲ ταῦτα ἐκ τοῦ ἐξαφανισμοῦ, εἰς ὃν ὁ χρόνος καὶ ἡ ὁσημέραι ἐπισυμβαίνουσα μετατροπὴ τῆς βιώσεως τὰ καταδικάζει.

Οἱ προαιρούμενοι ἵνα καὶ οὕτω χρήσιμον τὴν φιλομουσίαν καὶ ἰκανότητα αὐτῶν καταστήσωσι θέλουσι στέλλει τὰ ἐκάστοτε εἰς γνῶσιν αὐτῶν περιερχόμενα ὅπως δὴποτε τοιαῦτα εὐρήματα κατ' εὐθείαν πρὸς τὴν ἐπιστάσιαν τῆς ἐκδόσεως τοῦ οὕτως ὑστατινομένου περιοδικοῦ ὁ **Παρνασσός**.

Ἐν Ἀθήναις, τῆ 23 Ἰουνίου 1880.

Ὁ Ὑπουργὸς
Ν. ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ

ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ

ΤΟΥ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ

(1875—1888).

Πρὸς τοὺς Ἑλληνοδικὰς τῆς Δ' Ὀλυμπιάδος.

Ἡ περίοδος τῶν δέκα καὶ τριῶν ἐτῶν ἄτινα περιλαμβάνονται μετὰ τὴν τῆς Γ' καὶ τῆς Δ' Ὀλυμπιάδος ὑπῆρξε διὰ τὸν Φιλολογικὸν Σύλλογον Παρνασσὸν περίοδος ἐνδελεχοῦς ἐργασίας καὶ ποικίλης δράσεως. Ἐκ τοῦ μηδενὸς γεννηθεὶς καὶ παραχθεὶς κατάρθωσε διὰ τῶν προσπαθειῶν τῶν μελῶν αὐτοῦ ν' ἀνδρωθῆ καὶ ν' ἀναπτυχθῆ καὶ σήμερον ν' ἀποτελῆ ἓνα τῶν σπουδαίων παραγόντων τῆς παρ' ἡμῖν περὶ τὰ γράμματα κινήσεως. Ἦδη κατὰ τὴν παρελθούσαν Ὀλυμπιάδα ἠξιώθη τῆς εὐφήμου μνεΐας τῶν Ἑλληνοδικῶν τῆς ΙΕ' συναγωγῆς καὶ τοῦ συνεδρίου ἐν γένει τῶν Ἑλληνοδικῶν, κατὰ δὲ τὴν ἐν Παρισίοις ἔκθεσιν τοῦ 1878 ἔλαβεν ἀργυρῶν μετάλλιον ἐπὶ ταῖς πρὸς τὰ ἑλληνικὰ γράμματα ὑπηρεσίαις αὐτοῦ. Σήμερον δὲ προσέρχεται εὐελπίς καὶ εὐσταλής πρὸ τῶν Ἑλληνοδικῶν τῆς Δ' Ὀλυμπιάδος, παρουσιάζων τὰ ἔργα αὐτοῦ.

Ἡ κυρία ἐνέργεια τοῦ Συλλόγου, ἥτις ἀνεγράφετο ἐν τῷ κανονισμῷ τοῦ 1875 ὡς οὕσα ἢ διὰ τῆς διαδόσεως τῶν γραμμάτων διανοητικῆ, ἠθικῆ καὶ κοινωνικῆ τοῦ λαοῦ βελτίωσις, ἐξηκολούθησε, καί περ τροποποιηθέντος τοῦ κανονισμοῦ κατὰ τὸ 1880· ἐπετράπη δὲ μόνον τῷ Συλλόγῳ ὅπως ἐκάστοτε αὐτὸς ἐκλέγῃ τὰ πρὸς τὸν σκοπὸν

Τῆς ἐκδόσεως τοῦ περιοδικοῦ ἐπιστατεῖ ἐπιτροπεΐα συγκειμένη ἐκ τῶν κ.κ. Παραγιώτου Ἰ. Φέρμπου, Δημητρίου Κ. Κοκκίδου, Ἰωάννου Σακκελίωτος καὶ Τιμολέοντος Ἡλιοπούλου καὶ προεδρευομένη ὑπὸ τοῦ προέδρου τοῦ Συλλόγου κ. Σίμου Μπαλάρου.

τούτον πρόσφορα μέσα. Μένει δὲ ὁ κανονισμὸς ἀναλλοιώτως μέχρι σήμερα, ἀριστα δι' αὐτοῦ διεπομένου τοῦ Συλλόγου.

Οὕτως ἐν τῷ Συλλόγῳ ἐξηκολούθησαν ὡς καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν τὰ δημόσια ἀναγνώσματα καὶ μαθήματα· εἰσήχθησαν δ' εἰς ταῦτα καὶ καινοτομίαι, ἐν αἷς καταλεκτέον τὴν διδασκαλίαν διὰ τῆς προβολῆς τῶν φωτεινῶν εἰκόνων. Ἡ λεπτομερὴς ἀναγραφή τῶν δημοσίων τούτων ἀναγνωσμάτων καὶ μαθημάτων ἤθελε βαρύνει τοὺς Ἑλληνοδίκας, ἀρκοῦμεθα δ' ἀναφέροντες, ὅτι ταῦτα ἀνήλθον κατὰ τὴν περίοδον ταύτην εἰς τριακόσια περίπου, ἀναφερόμενα εἰς πάντα τοὺς κλάδους τῆς μαθήσεως.

Ἄλλ' ὁ Σύλλογος πλὴν τῆς τῶν πολλῶν ἀναπτύξεως ἐσκέφθη, ὅτι ἔδει ν' ἀναλάβῃ καὶ τῆς καθόλου ἐπιστήμης τὴν γενικωτέραν θεωρείαν. Πρὸς τοῦτο δὲ διηρέθη εἰς τέσσαρα τμήματα, τὸ φιλολογικὸν καὶ ἀρχαιολογικόν, τὸ τῶν καλῶν τεχνῶν, τὸ νομικὸν καὶ τῶν πολιτικῶν ἐπιστημῶν καὶ τὸ φυσιογνωστικόν. Τῶν τμημάτων τούτων μετέσχον πλὴν τῶν τακτικῶν τοῦ Συλλόγου μελῶν καὶ τὰ ἐπίτιμα, καὶ οὕτως ἀπετελέσθη ὁμόθυμος καὶ ζωηρὰ ἐργασία. Ἐν ταῖς συνεδρίαις δ' αὐτῶν ἀνεπτύσσοντο διάφορα ἐπιστημονικὰ θέματα, πλὴν δὲ τῆς ἐπιστημονικῆς ἀναπτύξεως ἐπετεύχθησαν δι' αὐτῶν καὶ ἔργα κοινοῦ ἐνδιαφέροντος.

Οὕτω τὸ μὲν τμήμα τῶν καλῶν τεχνῶν ἔθηκε τὰς βάσεις ἐτησίαν ἐκθέσεων ἀνθέων, δύο τοιαύτας διενεργήσαν, καθ' ἃς καὶ χρηματικαὶ δωρεαὶ καὶ βραβεῖα ἀπενεμήθησαν, ἀνεπτύχθησαν δ' ἔκτοτε καὶ ἐγνώσθησαν ἀνθοκόμοι καὶ φυτοκόμοι, οἵτινες ἐν μείζονι σήμερον κύκλῳ καὶ τὴν ἐκθεσιν τῆς Δ' Ὀλυμπιάδος θέλουσι τιμῆσαι.

Τὸ αὐτὸ τμήμα, συνεννοηθὲν μετὰ τῆς ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἐταιρείας, διωργάνωσε τὴν ἐκθεσιν τῶν κειμηλίων τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος, ἧς τὴν ὑψηλὴν προστασίαν εὐμενῶς ἀπεδέξατο ἡ Α. Β. Υ. ὁ Διαδόχος Κωνσταντῖνος, τὸ πρῶτον οὕτω βῆμα ὑψηλῆ βασιλικῆς συγκαταθέσει ποιήσας πρὸς ἄμεσον ἐν τοῖς δημοσίοις συμμετοχὴν. Ἡ ἐκθεσις αὕτη ἐπέτυχε πληρέστατα, συνεκίνησε δ' ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τὸ Ἑλληνικόν, καὶ ἐγένετο ἀφορμὴ τῆς ἀναζωπυρήσεως τῆς ἐθνικῆς ἐορτῆς τῆς ΚΕ' Μαρτίου καὶ τῶν πρὸς αὐτὴν συνδεομένων ἐθνικῶν ἀναμνήσεων.

Ἄλλὰ καὶ εἰς ἄλλου καλοῦ τὴν εἰσαγωγὴν συνετέλεσε τὸ τμήμα τῶν καλῶν τεχνῶν. Δυστυχῶς μεθ' ὅλην τὴν παρ' ἡμῖν ἀνάπτυξιν τοῦ μουσικοῦ αἰσθήματος ὑστεροῦμεν τῶν ἐν ἄλλαις πόλεσι τῆς Ἑσπερίας καὶ Βορείας Εὐρώπης δημοσίων συναυλιῶν καὶ κυρίως ἐκεί-

ων αἵτινες σκοποῦσι τὴν διάδοσιν κλασικῆς μουσικῆς. Πρὸς τοῦτο κατήρτισθη διὰ κόπου πολλοῦ ὀρχήστρα, ἣτις, ἀπαξ τῆς ἐβδομάδος παιανίζουσα ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Συλλόγου, ἐγένετο κέντρον πυκνῆς συναθροίσεως. Οὕτω δὲ διπλοῦς συνετελεῖτο σκοπός, ὅτε τῆς τέρψεως καὶ ὁ τῆς φιλανθρωπίας, διότι τὸ περισσεῦον χρῆμα διετίθετο ὑπὲρ τῆς Σχολῆς τῶν ἀπόρων παιδῶν. Ἐλαμβάνετο δὲ φροντίς ὅπως ἐν ταῖς συναυλίαις ταύταις ἐκτελῶνται κυρίως τεμάχια κλασικῆς μουσικῆς ἢ καὶ μουσικῆς ἐξ ἀγνώστων παρ' ἡμῖν ἢ καὶ νεωτάτων μελοδραμάτων, ἅτινα κατέστησαν οὕτω γνωστὰ τοῖς φίλοις τῆς μουσικῆς.

Συνετέλεσε δὲ κατὰ τὸ ἐνὸν τὸ τμήμα εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ καλλιτεχνικοῦ αἰσθήματος, διοργανίσαν καλλιτεχνικὴν μὲν ἐν γένει ἐκθεσιν τῷ 1885, προκηρῦξαν δὲ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο διαρκῆ ἐκθεσιν ζωγραφικῆς. Ἐν τῇ πρώτῃ πολλὰ παρουσιάσθησαν ἐκθέματα καὶ γραφικῆς καὶ πλαστικῆς καὶ ἀρχιτεκτονικῆς, ἔτι δὲ ξυλογραφίας, λιθογραφίας καὶ χαλκογραφίας, καὶ αἱ προσπάθειαι τοῦ τμήματος ἐστέφθησαν δι' ἐπιτυχίας. Ἡ δὲ διαρκῆς ἐκθεσις ζωγραφικῆς, ὡς ἀπόπειρα μᾶλλον γενομένη, ἔθηκε τὰς βάσεις πληρεστέρας ἐν τῷ μέλλοντι καὶ μονίμου τοιαύτης ἐκθέσεως.

Ἄλλὰ καὶ τὸ τμήμα τὸ φυσιογνωστικὸν εἰργάσθη σκοπιμώτατα. Πλὴν δὲ τῶν ἐπιστημονικῶν αὐτοῦ συζητήσεων, αἵτινες ἀπέβλεπον ἐκάστοτε εἰς διαλευκάνσιν διαφόρων τῆς ἐπιστήμης μερῶν, προέβη δαπάναις τοῦ Συλλόγου καὶ ἀρωγῇ διαφόρων δῆμων εἰς σύστασιν μετεωρολογικῶν σταθμῶν εἰς διάφορα τῆς Ἑλλάδος μέρη καὶ εἰς πληρέστερον διοργανισμὸν τοῦ ἐν Ἀθήναις, τὸ μὲν κατ' ἀρχὰς ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ μακαρίτου Ἰουλίου Σμίθ, κατόπιν δὲ τοῦ καθηγητοῦ κ. Δ. Κ. Κοκκίδου. Ἐκ τῶν σταθμῶν τούτων σήμερον λειτουργοῦσι πλὴν τοῦ τῶν Ἀθηνῶν ὁ τῆς Κερκύρας, ὁ τῆς Τριπόλεως καὶ ὁ τοῦ Βώλου ἐπισήμως, ἔτι δ' ὁ τοῦ Πειραιῶς, ὁ τοῦ Μεσολογγίου καὶ ὁ τοῦ Ἀργοστολίου.

Πλὴν τούτων τὸ φυσιογνωστικὸν τμήμα προέβη δι' ἐπιτροπῆς αὐτοῦ ἰδιαιτέρας εἰς τὴν φυσικὴν ἐξέτασιν τῆς Ἀττικῆς. Ἐξεδόθη δὲ καὶ πρῶτον ἔργον ἰδίᾳ τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης ἡ Μετεωρολογία καὶ Φαινομενολογία τῆς Ἀττικῆς, συνταχθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Ἰουλίου Σμίθ, διευθυντοῦ τοῦ Ἀστεροσκοπεῖου. Ἄλλὰ καὶ εἰς μελέτας ἐντολῇ τοῦ τμήματος προέβησαν ὁ μὲν κ. Θ. Χελδράιχ τῆς Χλωρίδος τῆς Ἀττικῆς, ἐκδραμῶν εἰς τὰ βορειοανατολικά τῆς Πάρνηθος μέρη καὶ ἰδίᾳ εἰς τὰ πέραν τῆς Δεκελείας μέχρις Ὠρωποῦ,

ὁ δὲ κ. Α. Χρηστομάνος εἰς συμπλήρωσιν τῶν μελετῶν αὐτοῦ περὶ τῶν ὑδάτων τοῦ λεκανοπεδίου τῆς Ἀττικῆς, αἵτινες καὶ ἐξεδόθησαν διὰ τοῦ περιοδικοῦ τοῦ Συλλόγου.

Τὸ δὲ νομικὸν τμήμα κατέγεινε καὶ τοῦτο εἰς ἐπιστημονικὰς συζητήσεις καὶ μελέτας, ἰδίᾳ δὲ εἰς τὴν μελέτην τοῦ ζητήματος τῆς βελτιώσεως τῶν δικαστηρίων. Αἱ δὲ συζητήσεις αὐτοῦ καὶ ἀποφάσεις ἐλήφθησαν ὑπ' ὄψιν παρὰ τῶν ἀρμοδίων. Ἐξ αὐτῶν δ' ἐξεπήγασαν οἱ ἐσχάτως ψηφισθέντες νόμοι τοῦ κράτους περὶ καταργήσεως τῶν ἐμποροδικείων, περὶ καταργήσεως τῶν περὶ ἀποπειράς πρὸς συμβιβασμὸν διατάξεων, περὶ τροποποιήσεως τοῦ ἀρθροῦ 182 τῆς Πολ. Δικονομίας, περὶ ἐποπτείας καὶ ἀναθεωρήσεως τῶν δικαστικῶν γραφείων καὶ ἄλλοι. Δι' εἰδικῆς δ' ἐπιτροπῆς αὐτοῦ κατέγεινε τὸ νομικὸν τμήμα περὶ τὸ ζήτημα τῆς βελτιώσεως τῶν φυλακῶν καὶ συνήγαγε πρὸς τοῦτο καὶ ποσὸν δραχ. περίπου 25,000 ὅπερ κατετέθη εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν. Ἀφοῦ δὲ τὸ ζήτημα τῆς τῶν φυλακῶν βελτιώσεως ἀνέλαβεν ἐπισήμως ἡ κυβέρνησις, τὸ τμήμα σκέπτεται, ἔχον καὶ τὴν πρὸς τοῦτο ἔγκρισιν τῶν ἀρμοδίων, ὅπως προβῇ εἰς τὴν οἰκοδόμησιν φυλακῶν ἀνήθων.

Τὸ φιλολογικὸν καὶ ἀρχαιολογικὸν τμήμα εἰργάσθη ἐπίσης μετὰ ζήλου ὅσον καὶ τὰ λοιπὰ τμήματα. Αἱ ἐργασίαι αὐτοῦ ἔχουσιν θεωρητικώτερον χαρακτῆρα εἶναι στενότερον ἐπιστημονικαί, καὶ ἴσως μὲν δὲν ἔχουσι τὸ κοινὸν ἐνδιαφέρον, ὅπερ πολλὰ τῶν ἀποφάσεων καὶ ἐνεργειῶν τῶν ἄλλων τμημάτων, ἀλλὰ δι' αὐτῶν οὐκ ὀλίγα ζητήματα ἐπιστημονικὰ διαλευκαίνονται, ὡς ἀποδεικνύει ἡ εὐφημος μνεῖα πολλῶν τῶν ἐργασιῶν τούτων ἐν ξένοις ἐπιστημονικοῖς περιοδικοῖς.

Ἀλλὰ πλὴν τῶν ἐργασιῶν τῶν τμημάτων αὐτοῦ καὶ ὁ Σύλλογος ἐν ὀλομελείᾳ προέβη εἰς διαφόρους ἐργασίας, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὡς σπουδαιωτάτην ἀταλέγομεν πρώτην τὴν ἐν ἔτει 1879 σύγκλησιν ἐν Ἀθήναις συνεδρίου τῶν ἐλληνικῶν Συλλόγων. Τοῦ συνεδρίου τούτου σκοπὸς ἦν ἡ κοινὴ συνεννόησις περὶ τῶν διαφορῶν τρόπων καθ' οὓς δύνανται οἱ ἀπανταχοῦ ἐλληνικοὶ Σύλλογοι ὡς ὠφελιμώτατα νὰ συνεργασθῶσιν ὑπὲρ τοῦ σκοποῦ ὃν ἕκαστος αὐτῶν προτίθεται. Ἡ πρόσκλησις τοῦ Συλλόγου προθύμως ἐγένετο ἀποδεκτὴ, κατὰ δὲ τὴν ἡμέραν τῆς ἐθνικῆς ἐορτῆς συνήλθον ἐν Ἀθήναις ἀντιπρόσωποι ἐξήκοντα καὶ τριῶν Συλλόγων καὶ Ἐταιριῶν, καὶ αὐτὸ δὲ τὸ Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον δι' ἀντιπροσώπων αὐτοῦ μετέσχε τῶν συνεδριῶν. Ἐκ τῶν Συλλόγων τούτων καὶ Ἐταιριῶν 22 μὲν ἦσαν ἐκ τῆς ἔσω Ἑλλάδος, 41 δ' ἐκ τῆς ἔξω, ἐξ ὧν πάλιν 3 ἐκ τῆς Δύσεως, ἐκ δὲ τῆς Ἀ-

νατολῆς 16 μὲν ἐκ τῆς Θράκης, 1 ἐκ τῆς Βουλγαρίας, 12 ἐκ τῆς Μακεδονίας, 5 ἐκ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ 3 ἐκ τῶν νήσων, εἰς δὲ τέλος ἐξ Αἰγύπτου. Τὸ συνέδριον διαιρεθὲν εἰς τμήματα συνεζήτησε διαφορὰ ζητήματα καὶ ἐξέδωκεν ἀποφάσεις ὧν πολλὰ ἐλήφθησαν ὑπ' ὄψιν ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων καὶ τινες ἐπραγματοποιήθησαν, τοῦ συνεδρίου πρὸς τοῦτο συντελέσαντος. Ἰδίᾳ δέ, ἵνα μὴ καταλέξωμεν ἐνταῦθα δευτερεύοντα ζητήματα, ἀναφέρομεν τὰς περὶ γυμναστικῆς προτάσεις, τὰς περὶ μεταρρυθμίσεως τοῦ συστήματος τῆς δημοτικῆς ἐκκαιδεύσεως, τὰς περὶ βελτιώσεως τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως, τὰς περὶ συστάσεως μετοχικοῦ ταμείου τῶν ἀπανταχοῦ Ἑλλήνων διδασκάλων, τὰ περὶ διδασκτικῶν βιβλίων, τὰ περὶ διοργανισμοῦ τῶν ἀνωτέρων ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐλληνικῶν Παρθεναγωγείων πρὸς παραγωγὴν νηπιαγωγῶν, τὰ περὶ συντάξεως τῶν ἐν Τουρκίᾳ διδασκάλων καὶ ἄλλα.

Ἀλλὰ τὸ συνέδριον τῶν ἐλληνικῶν Συλλόγων συνετέλεσε καὶ εἰς ἄλλο καλόν, τὴν σύσφιγξιν δεσμῶν στενοτέρων τοῦ Παρνασσοῦ μετὰ τῶν λοιπῶν ἐλληνικῶν Συλλόγων καὶ Ἐταιριῶν. Οὕτω δὲ συμμετεῖχε καλούμενος ἐκάστοτε εἰς τὰς πανηγύρεις αὐτῶν καὶ τὰ ἔργα, ἀλλὰ καὶ ὅτε δις ἐν Ἀθήναις κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο συνεκλήθη συνέδριον Ἑλλήνων ἰατρῶν, αὐτὸς ἀνέλαβε τὴν φιλοξενίαν τῶν ἀπανταχοῦ ἐλληνικῆς γῆς συνελθόντων ἐταίρων, καὶ ἐκ τῶν Συλλόγων τῶν Ἀθηνῶν μόνον αὐτὸς κληθεὶς μετέσχε τῶν ἐπισήμων καὶ κατ' ἰδίαν συνελεύσεων.

Ἀλλὰ καὶ ἔξω τοῦ κύκλου τῶν ἐλληνικῶν Συλλόγων ὁ Παρνασσὸς ἐξετιμῆθη καὶ ἠγαπήθη καὶ παρὰ ξένων σωματείων ἐπιστημονικῶν καὶ φιλολογικῶν. Τῶν σωματείων τούτων πολλὰ ἀνταλλάσσουσι προθύμως τὰς δημοσιεύσεις αὐτῶν πρὸς τὰς ἡμετέρας, οὕτω δὲ καθίστανται γνωστότερα τὰ ἐλληνικὰ γράμματα ἐν τῇ ξένη, ἄλλα δ' ἐκάστοτε ἐπιστέλλουσιν ἡμῖν εἰδήσεις αὐτῶν ἢ ἀνακοινώσεις καλεῖται δ' ὁ Παρνασσὸς εἰς συνέδρια ξένα καὶ ὁμηγύρεις καὶ ἀντεπροσωπεύθη κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο καὶ κατὰ τὰς ἐν Πομπηίᾳ ἐορτὰς καὶ εἰς τὸ ἐν Φρειβούργῳ συνέδριον τῶν φυσιοδιφῶν καὶ ἰατρῶν καὶ εἰς τὰ ἐν Μασσαχουσέτῃ καὶ ἐν Μονρεάλ συνέδρια τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν γραμμάτων.

Αἱ δὲ Σχολαὶ τῶν ἀπόρων παιδῶν, αἵτινες τυγχάνουσι τῆς ἰδίας ἡμῶν μερίμνης, δὲν ἔπαυσαν λειτουργοῦσαι κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο, καθ' ὃ ὁ Σύλλογος συνέστησε καὶ διετήρησε σχολὰς ἀπόρων παιδῶν ἐν Ἀθήναις, Καλάμαις, Σύρῳ, Ζακύνθῳ, Κεφαλληνίᾳ,

Χαλκίδι, Πάτραις, Ἄνδρῳ, Λευκάδι, Πύργῳ, Νέα Πικέρνη, Τραγανού. Τῶν σχολῶν τούτων τὰς μὲν ἀνέλαβον ἔπειτα οἱ οἰκεῖοι δῆμοι, αἱ δ' ἀντικατεστάθησαν ὑπὸ δημοτικῶν σχολῶν ἰδρυθεισῶν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, αἱ δὲ καὶ ἐχειραφετήθησαν. Ὁ Σύλλογος ἔκρινεν ὅτι ἀρκεῖ εἰς αὐτὸν ἡ ἠθικὴ ἱκανοποίησις, ὅτι συνέστησέ τὰς σχολὰς ταύτας καὶ ὅτι αὐταὶ ἐξακολουθοῦσιν ἐργαζόμεναι καὶ παράγουσαι καρπούς.

Ἡ Σχολὴ τῶν ἀπόρων παιδῶν Ἀθηνῶν, ἐφ' ἧς κυρίως ὁ Σύλλογος ἐφίστα τὴν μεγίστην αὐτοῦ προσοχὴν, ἐσυστηματοποιήθη εἰς πλήρες δημοτικὸν Σχολεῖον, διηρημένον εἰς πέντε τάξεις, εἰς ἣν προσεχῶς θὰ προστεθῆ καὶ ἕκτη. Οἱ διδάσκαλοι οἱ διδάσκοντες ἐν αὐτῇ εἰσὶ πάντες τῆς νέας μεθόδου, τὰ δὲ ἀναγνωστικὰ βιβλία αὐτὰ τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου ἐγκριμένα. Οἱ κατ' ἔτος τακτικῶς φοιτῶντες εἰς τὴν Σχολὴν μαθηταὶ κυμαίνονται μεταξὺ 250—300, οἱ δ' ἐγγραφόμενοι ὑπερβαίνουν πολλὰκις τοὺς 700. Ἡ διδασκαλία γίνεται τὴν ἐσπέραν μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου καὶ διαρκεῖ δύο καὶ ἡμίσειαν ὥρας. Ἡ συρροὴ μαθητῶν εἶναι μείζων κατὰ τοὺς φθινοπωρινούς καὶ χειμερινούς μῆνας, ἐλαττοῦται δὲ κατὰ τοὺς ἐαρινούς, διότι τῶν ἀπόρων παιδῶν πολλοὶ ἀπέρχονται εἰς τὰς πατρίδας των ἀρχομένων τῶν γεωργικῶν ἐργασιῶν.

Ποικίλα εἶναι τὰ ἐπαγγέλματα τῶν φοιτῶντων εἰς τὴν σχολὴν παιδῶν, ἀλλ' ὑπερέχουσι τὰ τοῦ ὀψοκομιστοῦ, τοῦ στιλβωτοῦ ὑποδημάτων καὶ τοῦ ἐφημεριδοπώλου, ἧτοι ἐκεῖνα δι' ἃ καὶ κυρίως συνέστη ἡ Σχολὴ καὶ ὧν τὴν μόρφωσιν σκοπεῖ αὕτη. Ὁ ἀναλογιζόμενος ἀληθῶς ὅποιον βίον διήγον ἄλλοτε, ὅτε ὑπῆρχεν ἡ παλαιὰ ἀγορὰ, οἱ παῖδες οὗτοι «πλανώμενοι δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἐντὸς βορβορωδῶν ὁδῶν καὶ λογισμῶν παρομοίων», ὡς ἔλεγεν ἡ προκήρυξις τῆς 2 Δεκεμβρίου 1872, δι' ἧς ἠγγέλλετο τῷ κοινῷ ἡ σύστασις τῆς ἡμετέρας Σχολῆς, οἱ ἀπὸ τοῦ ὄρολογίου ἐκεῖνου τοῦ Ἑλληνικοῦ τοῦ ἐν τῇ ἀγορᾷ μετονομασθέντες, οἱ ταρασσόντες διαρκῶς καὶ ταρασσόμενοι, οἱ ἀγριοὶ τὴν μορφήν καὶ τὴν περιβολὴν καὶ πλουτίζοντες διαρκῶς τὰ ἀστυνομικὰ κρατητήρια, καὶ ὁ ἀποθλέπων σήμερον εἰς τοὺς παῖδας τούτους εἴτε ἐν τῇ ἀγορᾷ προθύμους εἰς ὑπηρεσίαν, εἴτε ἀνὰ τὴν πόλιν περιάγοντας ὄρθρου βαθέος ἔτι τὸ κιβώτιον τοῦ στιλβώματος, εἴτε τὴν ἐφημερίδα πρὸς πώλησιν, ἡμέρους, ταπεινούς, καθαρῶς τὴν μορφήν καὶ τὴν ψυχὴν, ἐν τῇ ὥρᾳ δὲ τῆς ἀργίας ἢ τῆς ἀναπαύσεως σύροντας τὸ ἐν τῷ χιτῶνι κεκρυμμένον βιβλίον, ἵνα μελετήσῃ τὸ μάθημα τῆς ἐσπέρας, δὲν δύναται ἢ νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι τὸ κατόρθωμα τοῦτο εἶναι μέγα κατόρθωμα τοῦ Συλλόγου ἡμῶν.

Μετὰ τοὺς παῖδας τούτους τὸ ἐπάγγελμα τὸ μᾶλλον διαδεδομένον ἐν τῇ Σχολῇ εἶναι τὸ τῶν ὑπηρετῶν ἐν οἴκοις καὶ καταστήμασι καὶ τὸ τῶν μικρῶν ἐργατῶν ἐν ἐργοστασίοις τῆς πόλεως. Καὶ ἐν τούτῳ ἔτι διαφαίνεται ἡ πρόοδος ἢ ἐπιτευχθεῖσα διὰ τῆς σχολῆς. Ἄλλοτε ἢ κοσμητεία τῆς Σχολῆς περιήρχετο τὰ καταστήματα καὶ τοὺς οἴκους καὶ προσελάμβανεν ἐκεῖθεν τοὺς ὑπνέτας τούτους καὶ ἠνάγκαζεν αὐτοὺς πρὸς μᾶθησιν, σήμερον δὲ πάντες ἐκ τῆς Σχολῆς παραλαμβάνουσι τοὺς κάλλιστα μεμορφωμένους παῖδας, καὶ οἱ καταστηματαρχαὶ καὶ αἱ οἰκογένειαι γινώσκουσιν, ὅτι ἀρκούσα ἐγγύησις τιμίας ὑπηρεσίας εἶναι ἢ ἐν τῇ Σχολῇ φοίτησις.

Καὶ τὸ δημόσιον δ' ἐπωφελήθη ἐκ τῶν ἡμετέρων ἀπόρων παιδῶν. Καὶ δὴ δι' ἀποφάσεως, γενομένης ὑπουργοῦντος τοῦ μακαρίτου Ν. Παπαμιχαλοπούλου, προσετέθη ἄρθρον ἐν τῷ ὀργανισμῷ τῆς τηλεγραφικῆς ὑπηρεσίας, καθ' ὃ οἱ διανομεῖς τοῦ Τηλεγραφείου Ἀθηνῶν κατὰ προτίμησιν λαμβάνονται ἐκ τῶν ἀποφοίτων τῆς Σχολῆς τῶν ἀπόρων παιδῶν.

Ἄλλ' ἡ Σχολὴ ἡμῶν καὶ ἄλλο κατώρθωσε, νὰ καταργήσῃ τὴν σωματεμπορίαν, ἣτις δεινὴ ὑφίστατο μεταξὺ τῶν παιδῶν τούτων. Οἱ πλεῖστοι δηλαδὴ τῶν ἐν τῇ Σχολῇ φοιτῶντων παιδῶν κατὰ πατρίδας ἀνήκουσιν εἰς δύο καὶ μόνους ἐπαρχίας τῆς Ἑλλάδος, τὴν Κορινθίαν καὶ τὴν Γορτυνίαν. Καὶ οἱ μὲν τῆς πρώτης ἐπαγγέλλονται τοὺς ὀψοκομιστάς, οἱ δὲ τῆς δευτέρας τοὺς στιλβωτὰς καὶ ἐφημεριδοπώλας. Ἄλλ' ἀποστελλόμενοι οἱ παῖδες οὗτοι ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν τῶν εἰς Ἀθήνας ἐμισθοῦντο ὑπὸ ἀσυνειδήτων γονέων εἰς σωματεμπόρους ἐνταῦθα ἐπὶ τιμῆματι προκαταβαλλομένῳ, οἱ δὲ δυστυχεῖς παῖδες δι' ἐκείνους εἰργάζοντο, ὑποχρεούμενοι νὰ καταβάλλωσιν ὀρισμένον ποσὸν ἐργασίας καὶ ἀντὶ τούτου λαμβάνοντες μόνον οἰκτρὰν τροφήν καὶ οἰκτροτέραν κατοικίαν. Ἄλλοίμονον δὲ ἂν ἡ κατάστασις τῆς ἀτμοσφαιρας ἢ ἄλλα τυχαῖα περιστατικὰ ἐμπόδιζον τοὺς παῖδας νὰ κομίσωσι τὴν ἐσπέραν τὸ ὑπὸ τοῦ σωματεμπόρου ὀρισθὲν ποσόν.

Πρὸς ἐξάλειψιν τοῦ κακοῦ τούτου οἱ κατὰ καιροὺς κοσμητορες τῆς Σχολῆς καὶ οἱ διευθύνοντες τὰ τοῦ Συλλόγου εἰργάσθησαν πάσῃ δυνάμει, καὶ ἐπέτυχον σήμερον σπουδαῖον αὐτοῦ περιορισμόν, εἰ μὴ τὴν πλήρη κατάργησιν.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἐν τῇ Σχολῇ ἐκπαιδευθέντες ἀπεδόθησαν τῇ κοινωνίᾳ, ἐντελῶς διακούσαντες τὴν σειρὰν τῶν μαθημάτων, περὶ τοὺς ἑκατὸν παῖδες, ἀλλὰ διπλάσιοι περίπου, διακόψαντες τὰ μαθήματα τῶν κατωτέρων τάξεων, ἀποκατέστησαν τίμιοι καὶ ἐργα-

τικοί πολῖται. Εἶναι δ' ἡμῖν ἐκ τούτων γνωστοὶ περὶ τοὺς ἑκατὸν πενήκοντα, ἐξ ὧν εἰς σήμερον διατελεῖ καὶ διδάσκαλος τῆς Σχολῆς, ὧν ἐκ τῶν καλλιτέρων τοῦ διδασκαλείου Ἀθηνῶν ἀποφοίτων, ἕτερος δὲ ἀνηγορεύθη κατ' αὐτὰς προλήτης τῆς Θεολογίας. Δύο ἕτεροι, ὁ μὲν ἐν Βλαχίᾳ ὁ δ' ἐν Καλκούττᾳ, διατελοῦσι διευθύνται ἐμπορικῶν οἰκῶν. Ἄλλοι δ' εἶναι ἐνταῦθα γνωστοὶ ἔμποροι καὶ τεχνῖται ἐν τῇ ἀγορᾷ, καὶ ἄλλοι, ἀποκατεστημένοι ἐν τοῖς χωρίοις τῆς Κορινθίας Καστανιά, Λαῦκα, Μπάσι καὶ Μπουζι καὶ ἐν τοῖς τῆς Γορτυνίας Ζονάτι, Παπαδᾶ, Παλούμπα ὡς γεωργοκτηματῖαι ἢ μεταπράται, φροντίζουσι καὶ ἀποστέλλουσι τακτικῶς εἰς τὴν σχολὴν τοὺς ἐκ τῶν μερῶν ἐκείνων εἰς Ἀθήνας μεταβαίνοντας παῖδας, μεγάλως συντελέσαντες εἰς τὴν κατάργησιν τῆς σωματεμπορίας.

Μεταξὺ τῶν ἀποκατεστημένων σήμερον παιδῶν τῶν ἄλλοτε μαθητευσάντων ἐν τῇ Σχολῇ ἰδιαιτέρην ποιούμεν μνεῖαν ἐνταῦθα τῶν τοῦ ἐφημεριδοπωλικοῦ ὀργανισμοῦ, καθότι οἱ πλεῖστοι καὶ τῶν ἐν Ἀθήναις καὶ τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις πρακτῶρων εἶναι ἀπόφοιτοι τῆς ἡμετέρας Σχολῆς. Ὑπὸ τὰς ἐντυπώσεις δὲ τῆς ἐν τῇ Σχολῇ διδασκαλίας μορφωθὲν τὸ καλὸν τοῦτο σωματεῖον, δὲν λησμονεῖ τὴν Σχολὴν, καὶ οἱ διευθύνοντες φροντίζουσι τοὺς μικροὺς ἐφημεριδοπῶλας τακτικῶς εἰς τὴν Σχολὴν νὰ ἀποστέλλωσι.

Καὶ ἄλλο δὲ καλὸν εἰσήχθη εἰς τὴν Σχολὴν, τὸ τῆς ἰδρύσεως σχολικοῦ ταμειυτηρίου, ἐν ᾧ οἱ ἄποροι παῖδες καταθέτουσι τὰ ἐκ τῶν εἰσπραξέων αὐτῶν περισσεύματα, ἅτινα τοῖς ἀποδίδονται μετὰ τόκου 6 0/0, καταβάλλοντος τὴν δαπάνην τοῦ Συλλόγου. Ἡ ἐβδομαδιαία εἰσπραξίς τῶν καταθέσεων τῶν παιδῶν γίνεται κατὰ Σάββατον, ἕκαστος δὲ καταθέτης παῖς κρατεῖ βιβλιάριον ἐν ᾧ σημειοῦνται τὰ τε κατατιθέμενα καὶ τὰ ἀποδιδόμενα αὐτῷ ποσά. Οἱ μικροὶ κεφαλαιοῦχοι πλήρεις πίστεως καταθέτουσι τὰς οἰκονομίας αὐτῶν ἐπετεύχθησαν δὲ διὰ τῆς ἰδρύσεως τοῦ σχολικοῦ ταμειυτηρίου λαμπρὰ ἀποτελέσματα· διότι ἐκτὸς τῆς δικσώσεως τοῦ χρήματος τῶν παιδῶν, χρησιμοποιοῦμένου εἰς παραγωγικοὺς σκοποὺς ἐν τῷ μέλλοντι, κατωρθώθη ν' ἀποτραπῶσιν οὗτοι ἀπὸ τῶν τυχηρῶν παιγνιδίων καὶ ἰδίως τοῦ ἀνά τὰς ὁδοὺς ἄλλοτε παρατηρουμένου, τῆς διὰ τῶν λίθων ἀναστροφῆς τῶν πενταλέπτων καὶ δεκαλέπτων. Φιλοτιμοῦνται δ' οὕτως οἱ παῖδες τίς πλειότερα νὰ προσκομίζῃ κατὰ Σάββατον χρήματα, καὶ ὑπῆρξε παῖς ὅστις ἐν ὄρισμένη ἐποχῇ εἶχε κατατεθειμένας καὶ μέχρι χιλίων δραχμῶν ἐν τῷ ταμειυτηρίῳ τῆς Σχολῆς. Κατὰ τὴν ἀπὸ τοῦ 1881 μέχρι τῆς 31 Αὐγούστου 1888 ἐποχὴν παρουσιάσθη-

σαν παῖδες καταθέται 1600 περίπου, καταθέσαντες δραχμὰς ἐν ὄλῳ 24,626.47, αἵτινες ἐκ διαλειμμάτων ἀπεδίδοντο αὐτοῖς, εἰσὶν ὅμως οἱ καταλείποντες τὰς οἰκονομίας αὐτῶν καὶ καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ἐν τῇ Σχολῇ φοιτήσεως.

Ἄλλὰ πλὴν τῆς εἰς τὰ γράμματα διδασκαλίας ἐκρίθη καλὸν ὅπως εἰσαχθῆ εἰς τὴν Σχολὴν καὶ ἡ διδασκαλία τῆς ὀργανικῆς μουσικῆς, καὶ οὕτως ἀπετελέσθη μουσικὸς θιάσος ἐκ παιδῶν τῆς Σχολῆς. Ὁ θιάσος οὗτος ἐπανειλημμένως ἐπαιάνισε δημοσίᾳ, ἐφαίδρυνε δὲ καὶ τὰς ἐορτὰς τοῦ Συλλόγου. Πολλαπλῆ εἶναι ἡ ὠφέλεια ἢ προελλοῦσα καὶ ἐκ τούτου, διότι οἱ μαθηταί, ἐξερχόμενοι τῆς Σχολῆς, ἐξέμαθον ἤδη καὶ τὴν χρῆσιν μουσικοῦ ὀργάνου παρέχοντος αὐτοῖς ἀμέσως ἀσφαλὲς εἰσόδημα. Ἐκ τῶν ἀποφοίτων δὲ τούτων τοῦ θιάσου ἐννέα ὑπηρετοῦσι σήμερον ἐν ταῖς στρατιωτικαῖς μουσικαῖς καὶ τῇ ναυτικῇ, ἄλλοι δὲ ἐπιτυχῶς ἐργάζονται ἐν ταῖς ὀρχήστραις τῶν ὑπαιθρίων θεάτρων.

Συναφῆς τῇ ἐργασίᾳ τῆς Σχολῆς τῶν ἀπόρων παιδῶν, ἀλλὰ δι' ἄλλην τάξιν παιδῶν προωρισμένη ἦτο ἡ γενομένη ἰδρυσις ὑπὸ τοῦ Συλλόγου τῆς πρακτικῆς δημοτικῆς Σχολῆς. Σκοπὸς τῆς Σχολῆς ταύτης ἦτο νὰ διαπαιδαγωγῆσιν ἠθικῶς τοὺς παῖδας καὶ νὰ εἰσαγάγῃ τὸ νέον συνδιδασκτικὸν σύστημα τῆς διδασκαλίας. Ἡ Σχολὴ παρήγαγεν ἀξιολόγους καρπούς, ἔπαυσε δ' ὅτε τὸ σύστημα τοῦτο ἐφηρμόσθη εἰς πάντα τὰ Δημοτικὰ σχολεῖα Ἀθηνῶν καὶ τὰ τοῦ κράτους.

Μακρὰ θὰ ἦτο ἡ ἀναγραφὴ καὶ ἄλλων ἔργων τοῦ Συλλόγου, περὶ ὧν λεπτομερεῖς εἰδήσεις παρέχουσιν αἱ ἐτήσιας λογοδοσίαι αὐτοῦ. Μεταξὺ τούτων εἶναι καὶ τὸ ὑπ' αὐτοῦ διενεργηθὲν δραματικὸν διαγωνισμῶν, ὅπερ ὅμως διεκόπη ἕνεκα τῆς φιλολογικῆς διαμάχης, ἣτις προέκυψε ἐκ τῆς κρίσεως αὐτοῦ, καὶ ἡ μετακομιδὴ ἐκ Σμύρνης εἰς Ἀθήνας τῶν ὀστών τοῦ Ἀλεξάνδρου Σούτζου καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν ἐσωτερικῶν ἀνάθεσις εἰς τὰ μέλη αὐτοῦ τῆς ἀπογραφῆς τῶν κατοίκων Ἀθηνῶν. Μετέσχε δὲ ὁ Σύλλογος κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο τῆς ἐν γένει κινήσεως τοῦ ἑλληνικοῦ, ἧς συνέπεια ὑπῆρξεν ἡ προσάρτησις δύο ἑλληνικῶν ἐπαρχιῶν εἰς τὴν μητέρα Ἑλλάδα, καὶ ἐπένησεν ἐπὶ τοῦ τάφου τῶν ἡρώων τῆς Μακρονιττίας καὶ κατόπιν, ὅτε νέαι συμπλοκαὶ ἐγένοντο παρὰ τὴν μεθόριον γραμμὴν, τῇ φροντίδι αὐτοῦ διηνεργήθη ἐορτὴ ἐν Φαλήρῳ πρὸς περιθαλψὴν τῶν θυμάτων.

Ἐν γένει δὲ τὰς πρὸς φιλανθρωπικὸν σκοπὸν εἴτε ἴδιον εἴτε ξένον δημοσίας ταύτας ἐορτὰς ὁ Σύλλογος ἀνέπτυξε δεόντως, κατορθώσας οὕτω διὰ μικρᾶς καταβαλλομένης δαπάνης ἱκανὸν νὰ εἰσπράττηται

χρήμα και ἠδυνήθη, καταρριπτομένων προλήψεων πολλῶν, νὰ διοργανίση και δημοσίους χορούς ὑπὲρ τῆς Σχολῆς τῶν ἀπόρων.

Ὁ Σύλλογος κατὰ τὴν περίοδον ταύτην προέβη εἰς τὴν ἔκδοσιν και τακτικὴν δημοσίευσιν περιοδικῶ συγγράμματος, τοῦ ὁποίου συνεπληρώθη ἤδη ὁ ἐνδέκατος τόμος. Οἱ ἐνδεκα οὔτοι τόμοι τοῦ περιοδικῶ, ἀποτελοῦντες σύνολον ἐξακοσίων τριάκοντα ὀκτῶ τυπογραφικῶν φύλλων και συναποστελλόμενοι σὺν τῇ παρουσίᾳ ἐκθέσει, πρόκεινται ἀσφαλὲς τεκμήριον μεγάλης διανοητικῆς ἐν γένει ἐργασίας κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο, διότι ἐν τῷ περιοδικῷ ἐδημοσιεύθη μὲν σχεδὸν πᾶσα τοῦ Συλλόγου ἡ ἐργασία, συνεκεντρώθη δὲ και ἄλλων πολλῶν λογίων ἡ πνευματικὴ παραγωγή. Ἐξηκολούθησε δὲ και ἡ ἔκδοσις τῆς ἄλλης τοῦ Συλλόγου δημοσιεύσεως, τῆς τῶν Νεοελληνικῶν ἀνεκλέκτων, και, δημοσιευθέντων δύο φυλλαδίων τοῦ μὲν περιέχοντος ἀνεκδοτα δημοτικὰ ἄσματα Θήρας, τοῦ δὲ ἱστορικὰ ἔγγραφα ἀναφερόμενα εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Κερκύρας, συνεπληρώθη και ὁ Β' τόμος αὐτῶν. Ἐφεξῆς δ' ἡ δημοσίευσις τῶν Νεοελληνικῶν Ἀνεκλέκτων ἐξηκολούθησεν ἐν τῷ περιοδικῷ αὐτῷ τοῦ Συλλόγου, ἐν τοῖς τελευταίοις τόμοις τοῦ ὁποίου ἐδημοσιεύθη συλλογὴ Κρητικῶν και Θεραϊκῶν παραμυθίων και δημοτικὰ ἄσματα διαφόρων μερῶν τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ Σύλλογος διετήρησε και ἐξακολουθεῖ διατηρῶν βιβλιοθήκην και ἀναγνωστήριον. Ἀμφότερα τὰ ἰδρύματα ταῦτα ἐπαρκοῦσιν εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν μελῶν τοῦ Συλλόγου.

Τὰ οικονομικὰ τοῦ Συλλόγου εἶναι εἰς ἀνθηρὰν κατάστασιν. Δι' ὀλίγων χρημάτων κατάρθωσε ν' ἀγοράσῃ οἰκῆμα, ὅπερ σήμερον ἀνήκει αὐτῷ ἐλεύθερον, δὲν δύναται ὅμως νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὰς ἀναπτυχθεῖσας ἀνάγκας τοῦ Συλλόγου, και διὰ τοῦτο θέλει ἐκποιηθῆ προσεχῶς διὰ τῶν χρημάτων δὲ τούτων και τοῦ ἀποθεματικῶ ὅπερ κέκτηται, ἀνερχομένου εἰς δρ. εἰκοσακισχιλίας περίπου, θ' ἀνεγείρῃ οἰκῆμα ἐπὶ τούτῳ εὐπρεπὲς και ἀξιόλογον.

Τὰ μέλη τοῦ Συλλόγου σήμερον ἀνέρχονται ἐν συνόλῳ εἰς 834, ἐξ ὧν 284 τακτικά, ἐνεργά τε και πάρεδρα, 190 ἐπίτιμα, 312 ἀντεπιστέλλοντα και 48 ἔκτακτα.

Τοιαύτη ὡς ἐν κατόπτρῳ ἡ ἐργασία τοῦ Συλλόγου κατὰ τὸ διάστημα τὸ μεταξὺ τῆς Γ' και τῆς Δ' Ὀλυμπιάδος. Ὁ Σύλλογος ἐκ μικροῦ ἰδρυθεὶς και ἀνδρωθεὶς συμπληροῖ τὸ προσεχὲς ἔτος τὴν εικοσιπενταετηρίδα αὐτοῦ. Πρὸς τοῦτο δ' ἀπεφάσισεν ἵνα προκηρύξῃ διάφορα διαγωνίσματα, και δὴ τὰ τμήματα αὐτοῦ ἐργασθέντα ἀπεφάσισαν τὰδε·

Τὸ μὲν Νομικὸν τμήμα και τὸ τῶν πολιτικῶν ἐπιστημῶν προκηρύξε δύο διαγωνίσματα, ἀμφότερα χιλιοδραχμα, ὧν τὸ μὲν θέλει διαπραγματευθῆ περὶ ἀνορθώσεως τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας τῆς Ἑλλάδος, τὸ δὲ τὴν πολιτικὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι τοῦ 1844.

Τὸ Φυσιογνωστικὸν τμήμα ὄρισε διαγωνίσματα τρία, ἐξ ὧν τὸ μὲν χιλιοδραχμον θέλει διαλάβει κατὰ πόσον αἱ φυσικαὶ ἔλαι αἱ εἰς τε τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἐδάφους και ὑπ' αὐτὴν ὑπάρχουσαι ἐν Ἑλλάδι δύνανται νὰ συντελέσωσιν εἰς ἀνάπτυξιν τῆς Βιομηχανίας ἐν τῷ τόπῳ. Δύο δ' ἕτερα ὀκτακοσιαδραχμα, ἐξ ὧν τὸ μὲν τίνες αἱ ἐν Ἑλλάδι εἶτε φυσικῶς εἶτε τεχνητῶς φερόμεναι ἱαματικαὶ βοτάναι, τὸ δὲ ποῖα τὰ ἔντομα τὰ ἐπιβλαβῆ εἰς τὴν γεωργίαν ἐν Ἑλλάδι.

Τὸ Φιλολογικὸν και Ἀρχαιολογικὸν τμήμα ἀπεφάσισε τὴν ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς εικοσιπενταετηρίδος τοῦ Συλλόγου δημοσίευσιν τῆς ἀνεκδότου Πατριακῆς Βιβλιοθήκης τοῦ κ. Ἰω. Σακκελίωνος.

Τέλος τὸ τμήμα τῶν Καλῶν Τεχνῶν ἐψήφισε χιλιοδραχμον γέρας εἰς τὸν συγγραφέα τῆς καλλίστης πραγματείας τῆς μελλούσης νὰ περιλάβῃ τὴν ἱστορίαν τῶν Καλῶν Τεχνῶν κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας. Ἐψήφισε δὲ τὸ τμήμα ἵνα προκληθῆ ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τοῦ Συλλόγου ἔκθεσις ζωγραφικῆ σκαριφημάτων (esquisses), εἰς ἣν θέλουσιν ἀπονεμηθῆ βραβεῖα χρηματικὰ και μετάλλια. Τέλος προκηρύσσει διαγωνισμὸν εἰς μελοποιήσιν πέντε ποιημάτων ἐκ τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς φιλολογίας, ἵνα γίνωσιν ἄδόμενα κτῆμα τοῦ λαοῦ. Τῶν ποιημάτων τούτων ἔν μὲν πρέπει νὰ ᾗ ἐνθουσιῶδες πατριωτικόν, ἔν ἄλλο ναυτικόν, ἄλλο ἐρωτικόν, ἄλλο βακχικόν και ἄλλο τέλος βαυκάλισμα.

Οὕτως ὁ Σύλλογος συμπληροῖ τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ πρὸ τῶν Ἑλλανοδικῶν κατὰ τὴν λήξασαν Ὀλυμπιάδα, καταρχόμενος σὺν τῇ συμπληρώσει τῆς εικοσιπενταετηρίδος αὐτοῦ νέας περιόδου ζωῆς και ἐργασίας.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 4 Σεπτεμβρίου 1888.

Ὁ Πρόεδρος

Σ. Κ. ΜΠΑΛΑΝΟΣ

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς

Μ. Π. ΛΑΜΠΡΟΣ

Ἐπισυνάπτονται διὰ τὴν Ἐκθεσιν

Οἱ τόμοι τοῦ Παρνασσῶ	11
Λογοδοσίας φυλλάδια	7
Τὰ πρακτικὰ τοῦ Συνεδρίου τῶν Συλλόγων	1
Ἡ μετεωρολογία τοῦ Σμῖθ	2
Διάφορα ἔντυπα	

Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην τῶν δεκατριῶν ἐτῶν τὰ τοῦ Συλλόγου διώκησαν πέντε Πρόεδροι οἱ ἑξῆς·

1875	ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΛΥΚΟΥΔΗΣ
1875—1878	ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ ΑΘΑΝΑΤΟΣ
1878—1880	ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ Ι. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ
1880—1886	ΤΙΜΟΔΕΩΝ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ
1886—1888	ΣΙΜΟΣ Κ. ΜΗΛΛΑΝΟΣ, ὁ καὶ νῦν τοιοῦτος.

Γενικὸς δὲ γραμματεὺς διετέλεσε καθ' ὅλον τὸ διάστημα ὁ καὶ νῦν τοιοῦτος *Μ. Π. Λάμπρος*, συμπληρῶν εἰκοσαετίαν ἀπὸ τῆς πρώτης ἐκλογῆς αὐτοῦ.

ΕΠΙΣΤΟΛΙΜΑΙΑ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΟΡΟΥ «ΓΑΡΑΣΔΟΕΙΔΗΣ»

Ἐλλόγιμε φίλε κ. Σακκελιῶν!

Θεωρῶν ὑμᾶς ὡς τὸν ἀρμοδιώτερον γνώστην τῶν ἡμετέρων μεσαιωνολογικῶν πραγμάτων καὶ τὸν μόνον δυνάμενον ἐν ἐπιστημονικῇ διαγνώσει νὰ κρίνη περὶ αὐτῶν ἐν εὐθύτητι καὶ κριτικῇ, ἀναλόγῳ τῆς σημερινῆς στάσεως τῶν ἐπιστημονικῶν ἐν Εὐρώπῃ ἐρευνῶν τοῦ μεσαιῶνος—ἔκρινα καλὸν νὰ συντάξω τὴν παροῦσαν πρὸς ὑμᾶς ἐπιστολιμαίαν διατριβὴν περὶ τοῦ βυζαντινοῦ ὀρου «Γαρασδοειδοῦς», περὶ οὗ τοσοῦτος λόγος ἐγένετο ἐσχάτως ἐν τῷ τύπῳ ὑπὸ ἐπιστημῶν ἀνδρῶν, οἷος ὁ σοφὸς καθηγητὴς τῆς Ἱστορίας ἐν τῷ ἐθνικῷ πανεπιστημίῳ κ. Κ. Παπαρρηγόπουλος, καὶ ὁ ἀκάματος μεσαιωνοδίφης κ. Κωνστ. Σάθας, ὃν ὁ τελευταῖος θεωρεῖ ὅτι τὸ ὄνομα «Γαρασδοειδής» προήλθεν ἐκ τοῦ βυζαντινοῦ «Ζαράσδα», ὀνόματος, ὃπερ ἀπεκάλουν οἱ Βυζαντινοὶ τὸν λάτριν τοῦ Ζωροάστρου, σοφοῦ τῶν πάλαι Περσῶν καὶ ἀρχηγέτου τῆς θρησκείας αὐτῶν, ὡς γνωστόν· συνεπῶς δὲ οἱ χριστιανοὶ ἐκάλουν «Ζαράσδας» καὶ τοὺς εἰς τὴν ἀρχαίαν τῶν Ἑλλήνων θρησκείαν ἀφωσιωμένους Ἑλληνας καὶ ἰδίᾳ τοὺς Λάκωνας, οἵτινες ἐκράτουν καὶ συνετήρουν τὰ πάτρια τῆς θρησκείας ἕως τῆς Θ' σχεδὸν ἑκατονταετηρίδος μ. Χ. κατὰ τὴν μαρτυρίαν Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, ὅτε ἐπὶ Βασιλείου τοῦ Μακεδόνης «βαπτισθέντες χριστιανοὶ γεγόνασι . . . οἱ τοῦ κάστρου τῆς Μαίνης οἰκήτορες»¹.

Πρὸς ταῦτα ὁ κ. Παπαρρηγόπουλος παρατηρεῖ τὰδε·

«Ἡ τελευταία φάσις τῆς ἐλληνικῆς Μυθολογίας, λέγει ὁ κ. Σάθας, εἶνε ὁ Μανιχαϊσμός, ἥτοι ἡ θρησκεία τοῦ Ζωροάστρου». «Ὅτι ὁ Μανιχαϊσμός ἦτο κράμα συγκεχυμένον ποικίλων ἀνατολικῶν συνδυασμῶν καὶ διδασκαλιῶν, σὺν τῆς ἑλληνικῆς δὲ καὶ ζωροαστρικῶν, εἶνε βέβαιον. Ἄλλ' ὁ δυαδισμὸς τοῦ Ζωροάστρου οὐδεμίαν εἶχε σχέσιν πρὸς τὴν ἐλληνικὴν πολυθεϊαν, ἥτις, κατὰ τὸν κ. Σάθαν,

¹ Περὶ τοῦ κάστρου τῆς Μαίνης ἄλλοτε ἐγράψαμεν. ἐν τῷ «Παρνασσῶ», τόμ. 1, σελ. 504.

»ἐπεκράτησεν εἰς τὴν Ἑλλάδα μέχρι τῆς Τουρκοκρατίας ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Ζωροάστρου. Διότι τοῦτο ἰσχυρίζεται ὁ ἡμέτερος μεσαιωνοδίδης βεβαιῶν ὅτι Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος ἐκτοξεύει »κατὰ τοῦ Σπαρτιάτου Νικήτα Ῥεντακίου τὴν ὕβριν «γαρασδοειδῆς ὄψις», δηλ. πρόσωπον λατρευτοῦ τοῦ Ζωροάστρου, λεγομένου ὑπὸ τῶν βυζαντινῶν «Ζαράσδα». Ὅσαι λέξεις ἐνταῦθα, τρέψαι, ὅπως καὶ ἐπὶ τοῦ σλαβικοῦ ζητήματος, διαστροφῆς τῶν κειμένων».

«Τὸ λόγιον ἐκεῖνο δὲν ἀπηύθυνε πρὸς τὸν Νικήταν ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος, ἀλλὰ ὁ Γραμματικὸς Εὐφῆμιος· ὁ Πορφυρογέννητος ἰστορεῖ ἀπλῶς, ὅτι ὁ περιβόητος ἐκεῖνος Γραμματικὸς, ἀκούων τὸν Νικήταν «μέγα φρονοῦντα ἐπὶ τῇ αὐτοῦ εὐγενείᾳ», ἀπέσκηψεν εἰς αὐτὸν τουτοῖ τὸ θρυλούμενον Ἰαμβεῖον, ὅπερ ὁμως ἠκρωτηρίασεν ὁ κ. Σάθας, διότι, ὅπως ὑπὸ τοῦ Πορφυρογεννήτου ἀναφέρεται, εἶχεν, ὡς ἐξῆς· «Γαρασδοειδῆς ὄψις ἐσθλαωμένη». Ἀλλὰ τοῦτο δὲν συνέφερον εἰς τὸν κ. Σάθαν, ὅστις, ὡς εἶδομεν, ἠξίου ν' ἀποδείξῃ ὅ,τι ὁ Νικήτας ἠλέγχθη ἔχων πρόσωπον λατρευτοῦ τοῦ Ζωροάστρου, ἐν ᾧ πράγματι ἐνεπαίχθη ὡς ἔχων ὄψιν Σλαβίου. Ἐνταῦθα δ' ἐρωτᾶται ἀναμφιβόλως πῶς καὶ αὐτὴ ἢ οὕτω μονωθεῖσα «Γαρασδοειδῆς ὄψις» ἠρμηνεύθη ὡς «ὄψις ζωροαστρική». Εἶδομεν ὅτι κατὰ τὸν ἡμέτερον μεσαιωνοδίδην, οἱ Βυζαντινοὶ ἔλεγον τὸν Ζωροάστρην Ζαράσδα. Τοῦτο δὲν εἶνε εἰμὴ ἐν μέρει ἀληθές· ὁ Μαλάκας, τὸ Πασχάλιον Χρονικόν, ὁ Κεδρηνός, ὁ Γλυκάς, λέγουσι τὸν Ζωροάστρην οὐχὶ Ζαράσδα, ἀλλὰ Ζωροάστρην. Ἀναφέρεται μὲν ὑπὸ τινων καὶ τὸ ὄνομα Ζαράσδα, ἀλλὰ τὸ ἐξ αὐτοῦ παραγόμενον ἔδει νὰ ἦναι Ζαρασδοειδῆς καὶ ὄχι Γαρασδοειδῆς, λέξις, τῆς ὁποίας ἡ σημασία ἀχρι τοῦδε δὲν ἐξηκριβώθη»¹.

Τοῦτο δ' εἶνε τὸ σπουδαῖον: ὅτι ἡ σημασία τῆς λέξεως εἰσέτι δὲν ἐξηκριβώθη, ὡς ἀποφαίνεται ὁ σπουδαῖος καθηγητῆς τῆς Ἱστορίας τοῦ ἡμετέρου Ἔθνους ἐν τοῖς ἀνωτέρω. Ἄρα πᾶσα συμβολὴ συντελοῦσα ἂν μὴ εἰς τὴν ἐξακρίβωσιν τῆς ἐρμηνείας ταύτης, τοῦλάχιστον εἰς τὴν προσέγγισιν αὐτῆς ὅπωςδὴποτε, οὐκ ἀποκρουστέα παρὰ τοῖς ἐπαίους φαίνεται. Συμβάλλουσι δ' εἰς τὴν κατανόησιν τοιούτων μεσαιωνικῶν ὄρων καὶ ἤθη καὶ ἔθιμα τῶν διαφορῶν ἐλληνικῶν λαῶν τῶν τότε χρόνων, οἷς ἀνήκει καὶ τὸ ἐξῆς·

Ἐν τῷ δῆμῳ Μέσης τῆς ἐπαρχίας Οἰτύλου ἐν τῇ Λακωνικῇ

¹ Ἴδε «Ἐφημερίδος» ἀριθ. 140, 10 Μαΐου 1888, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Νέα Ἱστορικά Δόγματα».

(Δυτ. Μάνη), ἐνθα ὑπάρχουσι τὰ ἐρείπια τοῦ Κάστρου τῆς Μαίρης, κατὰ τὸν Πορφυρογέννητον, ἐπὶ τοῦ μικροῦ ὄροπεδίου τοῦ ἀκρωτηρίου «Θυρίδων» (Cano-Grosso τανῶν), καθὼς καὶ εἰς τινὰς ἄλλους δήμους τῆς Μάνης, αἱ γυναῖκες, αἱ ζῶντας ἔχουσαι τοὺς ἑαυτῶν ἄνδρας, πρὸς ἄμεινον διάκρισιν ἀπὸ τὰς χήρας, φέρουσι μεταξὺ τῆς ὀσφύος καὶ τῶν ποδῶν ἐπὶ τοῦ ἱματίου αὐτῶν γύρωθεν ταινίαν ἐρυθρὰν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον πλατεῖαν. Ταύτην δὲ τὴν ταινίαν ὀνομάζουσι «σγάρσδο» (σδ=ζ=σγάρζο)· τὴν δὲ φέρουσαν αὐτὴν γυναῖκα *χαιράμενη*, ὡς χαιρούσαν τὸν ἑαυτῆς σύζυγον.

Εὐνόητος λοιπὸν ἐντεύθεν ἡ ἐρμηνεία τῆς λέξεως ἀποβαίνει σχετικῶς, προκειμένου μάλιστα τοῦ λόγου περὶ Σπαρτιάτου, τοῦ Νικήτα Ῥεντακίου, ὃν θέλων ὁ Γραμματικὸς Εὐφῆμιος νὰ ἀποσκώψῃ «μέγα φρονοῦντα ἐπὶ τῇ αὐτοῦ εὐγενείᾳ», καὶ τῇ ἐπὶ τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ Σοφίᾳ κηδεστικῶς μετὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ βασιλέως Ῥωμανοῦ, Χριστοφόρου, ἐποίησε τὸ Ἰαμβεῖον ἐκεῖνο «Γαρασδοειδῆς ὄψις ἐσθλαωμένη», ὑποδεικνύων δι' αὐτοῦ σκωπτικῶς τὸ δι' ἐρυθρῶν ταινιῶν ἴσως ἐστιγμένον φύσει πρόσωπον τοῦ Νικήτα Ῥεντακίου· πράγμα, ὅπερ, κατὰ τὴν γνώμην τοῦ βυζαντινοῦ Γραμματικοῦ, ἦν μᾶλλον ἀπόδειξις ποταπῆς καταγωγῆς. Γνωστὸν δὲ ὅτι τινὲς τῶν ἀνθρώπων φέρουσι κατὰ τὸ πρόσωπον—οἱ ἱατροὶ γινώσκουσι τὸ παθολογικὸν αἶτιον τούτου—ἐρυθρότητάς τινὰς κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον πλατείας, ἀσχημιζούσας ὅπωςδὴποτε τὴν ὄψιν τοῦ φέροντος, καὶ ἀποκαθιστώσας αὐτὴν ὡς ὄντως παρέχουσιν «σγάρσδο», κατὰ τὴν μεταφορικὴν σκωπτικὴν ἐκφρασιν τοῦ Εὐφημίου, δανεισθέντος πρὸς τοῦτο τὸ «σγάρσδο» τῶν συμπατριωτῶν τοῦ Νικήτα Λακωνικῶν πρὸς περισσοτέραν ἔμφασιν χάριν τῆς μεταφορᾶς.

Τοιαύτας μεταφορικὰς σκωπτικὰς ἐκφράσεις καὶ νῦν πολλαχοῦ τῶν ἐλληνικῶν χωρῶν ἐκ τῶν φορεμάτων ἔχουσι ἐν χρήσει οἱ κάτοικοι, καὶ ὡς φαίνεται ἐκ τῶν μεσαιωνικῶν χρόνων ἔλκει τὴν καταγωγὴν τοιαύτη συνήθεια καὶ χρήσις, ὡς π. χ. οἱ Πελοποννήσιοι λέγουσι τοὺς Ῥομελιώτας «παληγκαπόταις» διὰ τὴν κάπαν ἢ καπόταν, ἣν συνήθως φοροῦσιν οὗτοι· οἱ Ἑπειῶται λέγουσι τοὺς Ἀλβανούς «μισσοτσάρουχους», διότι φοροῦσιν ἡμίσεια «τσαρούχια» καλύπτοντα μόνον τοὺς δακτύλους σχεδόν, τὸ δὲ λοιπὸν τοῦ ποδὸς μένει γυμνόν· ὡσαύτως τοὺς ὀρεινοὺς τινων μερῶν «μισσοβράκιδες», ὡς φοροῦντας «βρακί», μόλις μέχρι τοῦ γόνατος ἐξικνούμενον κλ. κλ.· οὐδὲν ὡς λοιπὸν παράδοξον, ἂν καὶ ὁ βυζαντινὸς Γραμματικὸς κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἠθέλησε νὰ σκώψῃ τὸν Μικιᾶτην Νικήταν Ῥεντάκιον καὶ ἐπο-

νομάση ἐν τῷ Ἰαμβεῖῳ αὐτοῦ «*γαρσδοειδῆ*» διὰ τὸ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ διατελοῦν ἐν χρήσει καὶ τότε «*σαγάρσδο*». Σημειωτέον δὲ καλῶς ὅτι ἐν Μάνῃ διτηρήθησαν καὶ νῦν διατηροῦνται πλεῖστα ὅσα ἤθη καὶ ἔθιμα παρωχημένων χρόνων. Περὶ τούτων, ὡς καὶ περὶ παροιμιῶν, μοιρολογίων, ἀρχαίων λέξεων κλπ. ἔγραψα πολλὰ εἰς τὴν «*Παρδῶριον*» τὴν ὑπὸ τοῦ μακκρίτου Ν. Δραγούμη ἄλλοτε ἐκδιδομένην, ὡς γνωστόν.

Ἐπειδὴ δὲ αἱ σημεριναὶ ἐπιστημονικαὶ ἔρευναι ἀκριβολογοῦσι καὶ τὰ ἐλάχιστα, φίλε ἀγαπητὲ Σακκελίῳν, ὡς γινώσκετε, μηδεμίαν συμβολὴν ἀποκρούουσαι, ἔστω καὶ μακρόθεν, τείνουσαν πρὸς εὔρεσιν τοῦ ζητουμένου, οὐκ ἀπεικὸς ἔδοξέ μοι καὶ ταῦτα προσθεῖναι.

Α' Ἐν Μεσσηνίᾳ, ἀπαντᾷ τὸ ὄνομα «*Γαράντζα*» ἐπὶ κώμης τινός. Γνωστόν δὲ ὅτι τὸ στοιχεῖον ζ σύγκειται ἐκ «*σδ*», ὥστε δύναται τις ἀναγῶναι τὸ ὄνομα «*Γαράνσδα*», τὸ δὲ ν πρὸ τοῦ σ ἀποβάλλεται, κατὰ τοὺς γραμματικούς κανόνας, καὶ οὕτω προκύπτει ὁ τύπος (la forme) «*γαράσδα*», τὸ πρῶτον συνθετικὸν δηλαδὴ τοῦ ὀνόματος, τὸ δὲ δευτέρον ἐστὶ τὸ εἶδος, καὶ οὕτω μορφοῦται ἡ σύνθετος λέξις «*Γαρσδοειδής*». Τοιαύτη σαφήνεια ἀναφαίνεται ἐνταῦθα ἐπὶ τούτου, ὥστε δὲν ἐπιτρέπεται λοξοδρομία τις ἐν τῇ ἐπιστημονικῇ ἐρεῦνῃ.

Β' Ἄλλ' ἀμέσως διεγείρεται τὸ ζήτημα: τί σημαίνει τὸ ὄνομα «*Γαράσδα*», καὶ εἴπερ ἐστὶν ἐλληνικόν, μεσαιωνικόν ἢ ξενικόν;

Πρὸς ἀνεύρεσιν τῆς γνησίας ἐρμηνείας δεόν ἵνα προσφύγωμεν εἰς τὴν Γλωσσολογίαν, ἣτις προήγαγε τὴν ἔτυμολογίαν, ὡς γνωστόν, εἰς βαθμὸν ἀγνωστον παρὰ τοῖς προγενεστέροις ἡμῶν. Καὶ δὴ ἐν τῇ σκυπεταρικῇ γλώσσῃ (ἀλβανικῇ) ἀπαντᾷ, ἡ λέξις «*σαγάρσδε*», σημαίνουσα τὸν ἔχοντα τῶν ὀφθαλμῶν τοὺς βολβοὺς ἐξωγκωμένους καὶ ἐξέχοντας, καὶ συνεπῶς τὸν δυσειδῆ¹, εἰσὶ δὲ καὶ παράγωγα τὰ ἐξῆς: «*σαγάρσδουαρ*», «*γουρ.λομάτης*» καὶ ῥῆμα «*σαγάρσδω σίσει*», *γουρ.λόνει τὰ μάτια του*, κατὰ μετάφρασιν ἐν τῇ κοινῇ σημερινῇ ἐλληνικῇ, ὥστε καὶ ἡ γλωσσολογικὴ ἔρευνα καταντᾷ εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον τῆς παραστάσεως, ἣτοι τῆς δυσειδίας τοῦ προσώπου, ὅπως καὶ τὸ ἀσχημον τῆς θέσεως Γαράντζας ἐν Μεσσηνίᾳ. Ἡ τοιαύτη ἀσχημία

¹ Ἄλλὰ καὶ γαλλιστὶ «*g a r a n c e*» σημαίνει τὸ ἐρυθρόδανον (ρίζαρι), ὅπερ διὰ τὸ χρῶμα καὶ τῇ ἐρυθρᾷ ταινίᾳ σχέσιν ἔχει πρὸς τὸ «*γαράσδο*» τῶν Μανιατῶν. Πόθεν λοιπὸν ἐλήφθη ἡ λέξις «*Γαράτζο*»; ἐκ τίνος βαρβαρικοῦ γλωσσικοῦ ιδιώματος τοῦ μεσαιῶνος; ἐκ τίνος βαρβαρικοῦ φύλου τῶν πολυπληθῶν τότε ἀπαντῶντων ἐν τῇ Ἰλλυρικῇ Χερσονήσῳ;

τοῦ προσώπου τοῦ Νικήτα Ῥεντακίου εἶτε διὰ τὰς ἐρυθρὰς ταινίας εἶτε διὰ τὴν ἐξόγκωσιν τῶν βολβῶν τῶν ὀφθαλμῶν, παρέσχε τὴν ἀφορμὴν τῷ Γραμματικῷ Εὐφημίῳ νὰ ἀποσκώψῃ αὐτόν, ὡς μαρτυρεῖ Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος ἐν τοῖςδε: «Ἐσθλαυῶθη πάσα ἡ χώρα (ἡ Πελοπόννησος) καὶ γέγονε βάρβαρος, ὅτε λοιμικός θάνατος πᾶσαν ἐβόσκετο τὴν οἰκουμένην, ὀπηνίκα Κωνσταντῖνος ὁ τῆς ἑκοπρίας ἐπάνωμος, τὰ σκῆπτρα τῆς τῶν Ῥωμαίων διεῖπεν ἀρχῆς, ὥστε τινὰ τῶν ἐκ Πελοποννήσου μέγα φρονούντα ἐπὶ τῇ αὐτοῦ εὐγενείᾳ, ἵνα μὴ λέγω δυσγενείᾳ, Εὐφήμιον ἐκείνον τὸν περιβόητον Ἐπιγραμμάτικον ἀποσκώψαι εἰς αὐτὸν τουτοῖ τὸ θυρούμενον Ἰαμβεῖον «*Γαρσδοειδῆς ὄψις ἐσθλαυωμένη*».

Ἦν δὲ οὗτος Νικήτας ὁ κηδεύσας ἐπὶ θυγατρὶ Σοφίᾳ Χριστόφορον, τὸν υἱὸν τοῦ καλοῦ Ῥωμανοῦ καὶ ἀγαθοῦ βασιλέως» (Κωνστ. Πορφυρογ. περὶ Θεμάτων Συγγρ.). Ἄλλ' ἴσως καὶ ζηλοτυπία καὶ φθόνος τοῦ Γραμματικοῦ πρὸς τὸν Νικήταν καὶ ῥαδιουργία αὐλικαί, συνήθεις παρὰ τοῖς μοναρχικοῖς ἀπολύτοις πολιτεύμασιν, ὡς τῷ Βυζαντινῷ, ἐγένοντο παραίτιοι τῆς διατυπώσεως τοῦ σκωπτικοῦ Ἰαμβεῖου, ὅπερ τοσαῦτα παρέχει πράγματα τοῖς μεσαιωνοδίφαις διὰ τοὺς ἐξῆς λόγους:

α' Ἡ λέξις «*ἐσθλαυωμένη*» μένει ἀνεξήγητος, ἂν παραδεχθῶμεν ὅτι ἡ λέξις παράγεται παρὰ τῷ ἐλληνικῷ ἐπιθέτῳ «*ἐσθλός*», ἀγαθός· σημασία, ἣτις ἀπᾶδει εἰς τὸν εἰρωνικὸν χαρακτῆρα, δὲν θέλει ὁ Εὐφήμιος τῷ Νικήτῃ ἵνα ἐγκολάψῃ καὶ ἰδίᾳ τῷ προσώπῳ αὐτοῦ ὡς δυσειδεῖ, δι' οὓς λόγους προείπομεν.

β' Ἄρα πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἡ εἰρωνεία τοῦ Βυζαντινοῦ Γραμματικοῦ εὐδοῦται, καὶ καλῶς ἔχει, ὅτε ἡμῖν ἀρέσκον ἐστὶ τὸ θεωρεῖν τὴν ὄψιν τοῦ Νικήτα προσόμοιον τῇ δυσειδεῖ μορφῇ τῶν Σλαύων, οἵτινες τότε κατεπλημύρουν τὴν Ἑλλάδα, κατὰ Φαλμεράυερ¹. Ἄλλὰ καθ' ἡμετέραν γνώμην ἡ λέξις «*ἐσθλαυωμένη*» ἔχει περιφρονητικὴν σημασίαν, καθ' ἣν οἱ Ἕλληνες τῶν τότε χρόνων, ὡς ἄν τις ἤθελον πρόσωπόν τι μέγα σημαῖνον νὰ περιφρονήσωσιν ἔλεγον, ὅτι ἔχει μορφήν ἐσθλαυωμένην, ἣτοι μορφήν ἐλεινήν καὶ ἀξίαν ἀποστροφῆς. Τοῦτο δ' ἀποδεικνύει ἄρκετὰ σαφῶς ὅτι οἱ Σλαῦοι τότε ἐν

¹ Οὗτος διὰ τῆς λέξεως «*ἐσθλαυῶθη*», παρέσχε, ὡς γνωστόν, οὐ σμικρὰν δόσιν παρερμηνειῶν τοῖς Σλαύοις περὶ τῆς καταγωγῆς τῶν Ἑλλήνων χάριν πολιτικῶν σκοπῶν, ὃν πρῶτιστος ὑπῆρέτης ἐχρημάτισεν ὁ περιπυστος διὰ τοῦτο κάταστας εἰς ἅπαντα τὸν φιλογλικὸν κόσμον Φαλμεράυερ, ὅστις ἐζήλωσε τὴν δόξαν τοῦ Ἡροστράτου τοῦ τὸν ναὸν τῆς Ἀρτέμιδος κατακαύσαντος.

Ἑλλάδι διετέλουν εἰς κατάστασιν προκαλοῦσαν τὸν οἶκτον καὶ τὴν περιφρόνησιν τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες ἀπεστρέφοντο αὐτοὺς καὶ διὰ τὴν ἐλεεινὴν τοῦ αὐτῶν πολιτισμοῦ κατάστασιν καὶ τὸ ὀλιγάριθμον αὐτῶν τοῦ πληθυσμοῦ· διότι οἱ βάρβαροι τότε ἐπεβάλλοντο διὰ τοῦ ὄγκου τῆς πληθῆος αὐτῶν, καὶ συνεπῶς οἱ ἥττορες ἠναγκάζοντο νὰ σέβωνται αὐτοὺς ἐκ φόβου καὶ ἐκ συμφέροντος τῆς αὐτοσυντηρήσεως καὶ νὰ ὑπείκωσιν αὐτοῖς· ὅταν ὁμως ἀναφαίνονται τῆς ἐποχῆς ἐκείνης φράσεις περιφρονητικαὶ πρὸς τοὺς Σλαῦους ἐκ μέρους τῶν Ἑλλήνων—τοῦτο ἀποδεικνύει ἐναργέστατα ὅτι οἱ Σλαῦοι εὕρισκοντο εἰς θέσιν ἥττονα τῶν Ἑλλήνων, ὧν προὐκάλουν διὰ τοῦτο τὴν περιφρόνησιν καὶ τὸν οἶκτον.

Ἄν ἐσθλαυόθη πᾶσα ἡ Πελοπόννησος, ὡς λέγει ὁ Πορφυρογέννητος, ὁ ἀτελεῖς ἔχων γνώσεις γεωγραφικὰς τῶν χωρῶν, ὧν ἐβασίλευε, καὶ ὄλως ἀγνωθὴν τὴν τότε ἠθικὴν καὶ πολιτικὴν κατάστασιν τῶν χωρῶν αὐτῶν, τοῦτο ἀπέδειξαν αἱ νεώτεροι ἐπιστημονικαὶ ἔρευναι καὶ ξένων σοφῶν καὶ ἡμεδαπῶν, οἵτινες ἀρδῆν ἀνέτρεψαν καὶ τὴν ἐπὶ ἐσφαλμένῳ βίασιν στηριζομένην μαρτυρίαν τοῦ Πορφυρογεννήτου, καὶ τὴν ἐπ' αὐτὴν στηριχθεῖσαν θεωρίαν τοῦ Φαλμεράνερ· Ἄλλὰ περὶ τούτου ἐνταῦθα δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ προσθέσωμέν τι, καθόσον ἐξητηλήθη τὸ θέμα ἤδη τοῦτο, καὶ ἀπερίφθη εἰς τὸ παλαιοντολογικὸν Μουσεῖον τῶν ἀπηρχαιωμένων θεωριῶν τῆς ἐπιστήμης κατατεθέν.

Ἡμῖν ἀπολείπεται ἐνταῦθα ἡ ἐξέτασις: ἂν ἡ λέξις «Γαρασδοειδής» ἢ ἀκριβέστερον εἰπεῖν, ἂν τὸ πρῶτον συνθετικὸν αὐτῆς «Γαράσδο» εἶνε Σλαυικὸν ἢ ἄλλου τινὸς βαρβαρικοῦ φύλου λείψανον γλωσσικὸν ἐκ τοῦ μεσαιωνικοῦ βίου αὐτοῦ· λίαν δυσχερὲς τὸ ζήτημα τοῦτο ἡμῖν φαίνεται καὶ δυσεπίλυτον διὰ πολλοὺς λόγους. Τί λοιπὸν ποιητέον; καὶ πῶς νὰ προβῶμεν εἰς τὴν λύσιν αὐτοῦ;

Οὐ δυνάμεθα προβῆναι εἰς τὴν εὐρεσιν τῆς ἐρμηνείας ἄλλως εἰμὴ ἐξετάζοντες τὰ ἐν τοῖς ἤθεσι καὶ ἐθίμοις τῶν κατοίκων τῶν ἑλληνικῶν χωρῶν ἀπαντῶντα καὶ τὰ ἐν βυζαντινοῖς συγγραφεῦσιν ἀναφερόμενα· πρὸς δὲ ποῖα ἔθνη ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ βάρβαρα ἦσαν διεσκεδασμένα ἀνὰ τὴν Ἰλλυρικὴν Χερσόνησον καὶ συνεπῶς ἦλθον ἐνιαχοῦ τῶν ἑλληνικῶν χωρῶν εἰς σχέσεις συγκοινωνίας καὶ ἐπιμιξίας μετὰ τῶν ἀρχαίων κατοίκων Ἑλλήνων, καὶ οὕτω πιθανῶς νὰ πλησιάσωμεν ὅσον τὸ δυνατόν εἰς τὸ ἀληθὲς τῆς ἐρμηνείας τοῦ ὄρου «Γεράσδο-ζο»· διότι ἡ συγκοινωνία τῶν ἐθνῶν καὶ ἐπιμιξία πάντοτε καὶ εἰς τὰς γλώσσας αὐτῶν φέρουσιν ἀνταλλαγὴν ὄρων ἐκφράσεων, τρόπων κλ., ὥστε διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἐπέρχεται καὶ ἀφομοίωσις

τοῦ ἥττονος ἐν τῷ πολιτισμῷ πρὸς τὸ κρεῖττον, τὸ ὑπερισχῶον ἕνεκα τῶν ὑψηλοτέρων γνώσεων, τῆς τέχνης, τοῦ ἐμπορίου, καὶ ἐν γένει τῆς βιομηχανίας καὶ τῶν ἐπιστημῶν, καὶ οὕτω βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον ἐπέρχεται φυσικὴ συγχώνεσις τῶν στοιχείων, ἀποτελοῦσα ἐν κρᾶμα ἐθνολογικόν, ἐφ' οὗ ἐπιπνέει ἡ αὔρα τοῦ κρεῖττονος, οὕτινος καὶ τὸν τύπον φέρει καὶ τὸν χαρακτῆρα· ἀπόλλυται δὲ τὸ ἥττον. Τοῦτ' αὐτὸ ἔπαθον καὶ οἱ Σλαῦοι κατελθόντες εἰς τὰς ἑλληνικὰς χώρας, καὶ ἀπορροφηθέντες ὑπὸ τῶν κρειττόνων Ἑλλήνων, παρ' οἷς ἀπαντῶσι μόνον λέξεις τινὲς σλαυικαί, ὀνόματα πρὸ πάντων ποιμηνικά, χρησιμεύοντα μόνον εἰς ἐνδειξιν τῆς συμμίξεως, ἀλλ' ἄμα καὶ ἀπορροφήσεως ὑπὸ τῶν πολυπληθεστέρων καὶ μᾶλλον ἐξηγυγετισμένων κατοίκων τῶν χωρῶν, ἐν αἷς ἡ ἐπιμιξία ἐγένετο· τοιαῦται λέξεις θεωρητέαι καὶ τὸ «Γαράσδο-Γαράζο» καὶ τὸ «ἐσθλαυομένη»· Ἄλλ' ἡ μὲν τελευταία φέρει τύπον ἑλληνικῆς μορφώσεως ἐκ τοῦ ὀνόματος «Σλαῦος», καὶ συνεπῶς θεωρητέα ὡς ἐκ κατασκευῆς ἑλληνική, τὸ δὲ «Γαράζο» σλαυικὸν εἶνε; Ὁ μὲν ἀκάματος ἡμῶν μεσαιωνοδίφης κ. Σάθας λέγει, ὡς εἶδομεν ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς παρούσης πραγματείας, ὅτι ἔλκει τὴν καταγωγὴν ἐκ τῆς ζωροαστρικῆς λατρείας, διότι ἐκκληεῖτο ὁ ζωροάστρης καὶ «Ζαράσδα»· ὁ δὲ Παπαρηγόπουλος, ὁ οὐχ ἥττον ἀναδιφῶν τὰ μεσαιωνικὰ ἡμῶν «documenta» ὁμολογουμένως μετὰ δικυγείας πνεύματος ἀνωτέρας τῆς πρεσβυτικῆς αὐτοῦ ἡλικίας καὶ μετὰ βαθείας κρίσεως, οὐκ ἀσπάζεται τὸ τοιοῦτον ὄνομα, λέγων ὅτι καὶ τὸ παράγωγον αὐτοῦ ἔδει τότε εἶναι «Ζαρασδοειδής» καὶ ἔχει δίκαιον· ἀρα ὁ ὄρος Ζενδικῆς καταγωγῆς οὐκ ἔστι. Μένει λοιπὸν νὰ ἐξετάσωμεν, ἂν ὑπάρχη σλαυικός, καθόσον οἱ Σλαῦοι τότε ἀναφαίνονται ἐν Ἑλλάδι διεσκεδασμένοι. Ἄλλὰ καὶ τοῦτο διαμφισβητεῖ ὁ κ. Σάθας ἐν τοῖς *documents inédits*¹ διὰ πολλῶν θέλων νὰ παραστήσῃ ὅτι οὐκ ἦσαν Σλαῦοι οὗτοι, ὅλλ' Ἄλθανοί, Ἄθαρες, ἐξεληθόντες ἐκ τῆς Ἰλλυρίας (νῦν Σκυπερίας) τῆς πρώτης αὐτῶν κοιτίδος, τῆς Ἄλθανίας κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους καλουμένης, καὶ ἐξαπλωθέντες ἀνὰ τὴν Ἠπειρον, Μακεδονίαν, Θεσσαλίαν, κυρίως Ἑλλάδα, Πελοπόννησον καὶ τὰς νήσους, ἐνθα διατελοῦσι καὶ νῦν ὑπάρχοντες· πλεῖστα δὲ ὀνόματα; ἐπωνύμια, κωμῶν ὀνόματα καὶ θέσεων ἐπὶ ὄρεων κειμένων καὶ κοιλάδων ἔχουσιν ἄλ-

¹ Κ. Σάθα docum. inéd. σελ. VII. καὶ XV, XVI, XVII—XXI, XXII, XXIII—XXV. κλπ. κλπ., ἐνθα διὰ μαρτυριῶν τῶν Βυζαντινῶν προσπαθεῖ νὰ ἐμπεδώσῃ τὴν θεωρίαν ταύτην.

βανικὴν καταγωγὴν, ὡς ἴσως καὶ τὸ «*γαράσδο*»¹. Ἀλλὰ τὸ σπουδαῖον καὶ ἀρμολιώτατον διὰ τὴν λύσιν τοιούτων ζητημάτων σύγγραμμα τοῦ μεγάλου Οἰκονόμου «*Δοκίμιον περὶ τῆς πλησιεστάτης συγγενείας τῆς Σλαβο-ρωσικῆς γλώσσης πρὸς τὴν ἑλληνικὴν*», οὐδόλως τῆς λέξεως ταύτης μνείαν τινὰ ποιεῖται², ὥστε δύναται τις μᾶλλον νὰ ἀποκλίνῃ πρὸς τὸ ἀλβανικὸν ἢ τὸ σλαβικὸν ἰδίωμα διὰ τὴν λέξιν ταύτην καὶ ἕνεκα τῆς παραλείψεως ταύτης τοῦ σοφοῦ ἀνδρός, τοῦ μηδὲν ἀνεξερῦνητον ἐγκαταλιπόντος, μηδὲν ἀπαρατήρητον, ἀφορῶν τὴν συγγένειαν ταύτην τῶν δύο γλωσσῶν, ἐφ' ἣ κυρίως καὶ συνέγραψε τὴν περισπούδαστον ἐκείνην συγγραφὴν. Ἀλλὰ καὶ τοῦ κ. Σάθας τὰς θεωρίας μετ' ἐπιφυλάξεως δύναται τις νὰ παραδεχθῆ, καθόσον ὁ ἀνὴρ μᾶλλον θεωρητικὸς ἢ θετικὸς ἐπιθυμεῖ νὰ φαίνεται, ὡς ἀποδεικνύει ἀριδῆλως ἡ περὶ τῆς ἐν Κύπρῳ μεταβάσεως Ἀλβανῶν ἐπίνοια αὐτοῦ, ἣν στηρίζει ἐπὶ τοῦ χρονικοῦ τοῦ Μαχαιρᾶ, ὅπερ οὐδόλως περὶ τοιαύτης τινὸς Ἀλβανῶν ἐποικήσεως ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ποιεῖται λόγον· ἐπανελημμένως ἀνέγνωμεν αὐτὸ καὶ οὐδὲν εἴρομεν τοιοῦτον ἐπιβεβαιούν τὸ σπουδαῖον τοῦτο γεγονός τῶν Ἀλβανῶν ἐν Κύπρῳ ἐποικήσεως· ὥστε ἄπορον ἡμῖν δοκεῖ τίσι ποτὲ λόγοις καὶ τίσι συγγραφεῦσιν ὁ κ. Σάθας τοῦτο ἠξίωσεν ἀληθῆς ἀποφῆνασθαι. Ἀλλὰ δέον ἐπὶ τῶν τοιούτων ζητημάτων ἐφεκτικὸς εἶναι τοὺς ἐθέλοντας τὴν ἐπιστημονικὴν ἀλήθειαν εὑρεῖν, ἕως ἂν αἱ ἔρευνοι νεώτερόν τι ἀποκαλύψωσιν εἰς τοῦτο συντελοῦν καὶ συμβάλλον· εἰς τοιαύτας ἐρεῦνας οἱ νεώτεροι Ἕλληνες ἐν πάσῃ σπουδῇ καὶ ἐπιμελείᾳ πρέπει νὰ ἐπιδοθῶμεν· διότι μέγχα συμβάλλουσιν εἰς τὴν τῶν μεσαιωνικῶν χρόνων διαφώτισιν καὶ εἰς τὴν τῶν βυζαντινῶν πραγμάτων σαφῆ κατανόησιν. Γνωστὸν δὲ σήμερον πᾶσι τοῖς τὰ πατρια ἀνασκαλιζουσι πόσῳ τὰ βυζαντινὰ πράγματα χρησιμεύουσι πρὸς σχηματισμὸν κρίκου στερεοῦ συνδέοντος τὴν ἀρχαίαν Ἱστορίαν τῶν προγόνων ἡμῶν τῇ νεωτέρᾳ, ὡς λίαν εὐγλώττως ἐξέθετο τοῦτο ὁ πολυμαθὴς καθηγητὴς τοῦ ἐν Ὁδησσῷ Πανεπιστημίου κ. Οὐσπένσκις, ἐν ὁμιλίᾳ περισπούδαστῳ, ἐν τῷ «Παρνασσῷ» γενομένη πέρυσιν ἐνταῦθα. Ἀλλὰ καὶ πολλοὶ τῶν λογίων ἐλλήνων πρότερον περὶ τού-

¹ Περὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἰδίᾳ ἐγράψαμεν εἰς τὸν «*Ἀπόλλωνα*» Πειραιῶς (φυλλᾶδ. Φεβρ. καὶ Μαρτ.) τοῦ 1885.

² Ἐκδ. Πετροπόλεως 1828.

του ἀπεφῆναντο, ὧν εἰς ἐκ τῶν προεξεχόντων περὶ τούτου εἶσθε καὶ ὑμεῖς, σεβαστὲ φίλε κ. Σακκελίω.

Δέξασθε, παρακαλῶ, κλ. κλ.

Ἐγγραφον ἐν Πειραιεῖ, 17 Αὐγούστου 1888.

Ὁ φίλος σας
Ἄθων. Πετρίδης,
Ἡπειρώτης.

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ ΚΟΠΠΕ

(Ἐκ τῶν τοῦ Ἀδόλφου Ragot).

Συνήντησα αὐτὸν κατὰ τὴν κηδεῖαν τοῦ Ἰουλίου Σανδῶ. Ἡ κηδεῖα αὐτῆ παρίστα θέαμα σπάνιον. Ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Γερμανοῦ ἀπὸ μιᾶς ἡδὴ ὥρας περιελάμβανεν ἐν τῷ περιβόλῳ αὐτῆς πᾶν ὅ,τι ἐξαιρέτως γεραίρει ἢ Γαλλία, πᾶν ὅ,τι διατηρεῖ αὐτὴν, καὶ σήμερον ἔτι, ὡς τὸ πρῶτον τοῦ κόσμου ἔθνος· ἐν τῇ φιλολογίᾳ, τῇ τέχνῃ, τῇ ἐπιστήμῃ καὶ τῇ ἀγωγῇ.

Ἄν ἀφῆνης διὰ τινὸς κατακλυσμοῦ κατεκρημνίζοντο οἱ θόλοι ἐπὶ τοῦ ἐκλεκτοῦ ἐκείνου πλήθους, ἢ ἂν κατεβυθίζετο τὸ ἔδαφος, οὐδὲ ἓνα πλέον θὰ εἶχομεν δραματικόν, μέγαν μυθιστοριογράφον, μέγαν ζωγράφον, μέγαν γλύπτην. Πάντες ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἦσαν συνηθροισμένοι. Δὲν ἦσαν ἐκεῖ οἱ πλαστοὶ καὶ τῶν τετριμμένων φιλοφρονήσεων Παρίσιοι, ἀλλ' εὕρισκετο αὐτὸ τὸ πνεῦμα, ἡ ψυχὴ τῆς Γαλλίας.

Τίς ὑπουργός, τίς πολιτικὸς τῆς ἐνεστώσης ἐποχῆς ἠδυνήθη νὰ συναγαίρῃ περὶ τὸν ἑαυτοῦ νεκρὸν τοιαύτην ὁμήγουριν; Καὶ ὁ Θιέρσος, καὶ ὁ Γαμβέττας ἦσαν παρόντες. Εὐρέθησαν συνηγμένοι αὐθορμήτως ὅπως προσαγορεύσωσιν ἀπλοῦν λογοτέχνην ὅστις οὐδὲν ἄλλο ὑπῆρξέ ποτε ἢ μόνον λογοτέχνης. Ὁ Ἰούλιος Σανδῶ εἶναι μία τῶν τεσσάρων ἢ πέντε μεγάλων ἐξαιρέσεων—καὶ κάμνω εὐρείαν καταρίθμησιν—τῆς συγχρόνου ἡμῶν φιλολογίας, αἵτινες ἐξηκολούθησαν κατ' εὐθείαν τὴν ἑαυτῶν ὁδόν, μὴ καταδεχόμενοι νὰ ἀπαντήσωσιν εἰς τὰ ἐρωτῦλα βλέμματα τῆς πολιτικῆς, τῆς ἐταίρας ταύτης τῶν τριῶν. Εἶναι ἐκ τοῦ μικροῦ, ἐλαχίστου ἀριθμοῦ ἐκείνων, οἵτινες ἔγραψαν ἄ-

θορύβω; τὸ βιβλίον ἢ τὴν κωμῳδίαν, ἣν ἔκριναν καλὸν νὰ γράψω-
σιν, ἀναίσθητοι εἰς τὰς ἐνοχλήσεις τῶν πέριξ, ἀνίκανοι νὰ πλάτ-
τωσι, συμφώνως τῇ πλημύρᾳ καὶ τῇ ἀμπώτιδι, τὰ ἔργα αὐτῶν
κατὰ τὸν συρμὸν τοῦ παθους, ὡς πράττουσιν αἱ μοδίσται, προβάλ-
λουσαι ἐναλλάξ τὸν πῖλον Λουδοβίκου τοῦ ΙΓ' ἢ τὸν τοῦ Διευθυ-
τηρίου. Μετὰ τὸν Ἰούλιον Σανδῶ τὸ φωτεινότερον παράδειγμα τῆς
ὑψηλόφρονος ταύτης εἰλικρινείας εἶναι ὁ συνεργάτης καὶ φίλος αὐτοῦ
κ. Αἰμύλιος Ὠζιέ. Χάνει μὲν τις ἐν τῇ πείσμονι ταύτῃ ἀνεξαρτη-
σίᾳ ὀλίγην δημοτικότητα καὶ πολλὰ χρήματα, ἀλλ' ἐν ταύτῃ ἀπο-
κτᾷ τὴν περιφρόνησιν τῶν μετρίων, ἔργα διαρκῆ καὶ τέλος τὸ σέβας,
ὅπερ εἶπον, ἦται πᾶν ὅ,τι ἀρμόζει τῇ εὐφυίᾳ καὶ τῇ τιμῇ.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς τελετῆς διέκρινά τὸν συγγραφέα τοῦ *Διαβά-
του*. Ἦτο μεταξὺ τῶν τελευταίων ἐν τῷ πλήθει, ὡς ἄνθρωπος ἐλ-
θῶν ἐκεῖ πρὸς ἐκπλήρωσιν καθήκοντος καὶ οὐχὶ ὅπως τὸν ἴδωσιν. Μό-
λις ἀντήλλαξεν ἐλαφροὺς τινὰς χαιρετισμοὺς μικροῦθεν. Ὁ χαρίεις
οὗτος ποιητὴς ἦτο μεμονωμένος καὶ μετρίοφρων, καίτοι αὐτὸς ἡμέ-
ραν τινὰ παρωργισμένος καὶ ἐν ἐξάψει ἐξηκόντισε τὸ ἰδιότροπον ἐκεῖνο,
τὸ τσακίς μετὰ ταῦτα ἐπανακληθέν· «Μὴ ἔσο μετρίοφρων, καθί-
στασαι γελοῖος». Μικροῦθεν περετήρουν αὐτόν. Μετὰ τὰ πρῶτα
ἔργα του, δηλαδὴ μετὰ ὀκτωκαίδεκα ἔτη, μόλις ὀλίγον τι μετε-
βλήθη. Εἶναι πάντοτε ἡ κατατομὴ τοῦ ἀρχαίου νομίσματος, διὰ τῆς
μελαγχολικῆς αὐτῆς σοβαρότητος ἀνακαλοῦσα εἰς τὴν μνήμην ἀφ'
ἐνὸς μὲν τὸν ἰσχυρὸν Βοναπάρτην τοῦ Δαβὶδ d' Angers, καὶ ἀφ'
ἐτέ-
ρου τὸν Βικτωριανὸν Σαρδού. Τὸ βλέμμα, λαμπρὸν γλαυκόν, ἀτενί-
ζον κατὰ πρόσωπον, ἔχει τὴν διαύγειαν τοῦ χάλυβος. Αἱ βλεφαρίδες,
μακρὰ καὶ μέλαινα, δεικνύουσιν ὄνειροπόλον, παρατηροῦντα πολ-
λάκις πρὸς τὰ ἔσω, ὁ πῶγων, προφανῶς προσέχων, ἐμφαίνει τὴν ἡρε-
μον καὶ ἐπίμονον θέλησιν. Τοιοῦτον ἡ ἀνάμνησις μοὶ παρίστα αὐτόν
κατὰ τὰ τέλη τοῦ χειμῶνος τοῦ 1865, ὀδηγούμενον ὑπὸ τοῦ Κα-
τούλλου Μενδῆς παρὰ μικρᾷ πτωχῇ ἐβδομαδιαίᾳ ἐφημερίδι, τῇ *Τέχνῃ*,
ἰδρυθείσῃ, ἂν ἀγαπᾶτε, πρὸς ἀναζωπύρησιν τῆς ποιήσεως καὶ ὀλίγον
μετὰ ταῦτα μεταμορφωθείσῃ εἰς τὸν *Σύγχρονον Παρνασσόν*, τὴν
κοιτίδα καὶ τὸ τέμενος πάντων ἀνεξαίρετως τῶν Παρνασσιδῶν. Ἐ-
πανέβλεπον τὸν νέον τοῦτον κατηφῆ, διαρκῶς μελανεῖμονα, ὀλίγον
κεκυφτότα, σπανίως μειδιῶντα μετὰ τινος πικρίας, ἐρχόμενον κατὰ
τὴν Ἦν ὥραν εἴτε εἰς τὸ ἰσόγειον τῆς *Τέχνης* ἐν τῇ ὁδῷ τῶν *Κα-
λῶν-Παιδῶν*, εἴτε εἰς τὸ ἕτερον ἐκεῖνο οἶκημα τῆς διόδου *Σουασέλ*,
ἀναβαίνοντα τὴν ἐλικοειδῆ κλίμακα αὐτοῦ, ὅπερ τότε ἦτο ἔμβρουον

βιβλιοπωλείου, καταστάντος βραδύτερον περιφήμου—τοῦ βιβλιοπω-
λείου Λεμέρρ—, σήμερον δὲ κατέχεται, ἐξ ἀχαριστίας πρὸς τὴν δό-
ξαν, ὑπὸ ἐμπόρου ἀλεξιβροχίων.

Διὰ τῶν δύο τούτων γραφείων διήλθε πᾶσα σχεδὸν ἡ φιλολογικὴ
γενεά, ἡ γεννηθεῖσα ἀπὸ τοῦ 1840 μέχρι τοῦ 1842, κατὰ τὸ μᾶλ-
λον ἢ ἦττον διαπρέψασα ἐν τῇ μυθιστοριογραφίᾳ, τῷ θεάτρῳ, τῇ ποιή-
σει καὶ ἐν αὐτῇ ἔτι τῇ πολιτικῇ.

Ὁ Φραγκίσκος Κοππέ ἔκτοτε ἦτο ὅ,τι διετέλεσεν ὦν πάντοτε·
ποιητῆς. Ἄν δὲν ἐφαίνετο πρὸ τῆς 5ῆς μ. μ. ὥρας, τοῦτο προήρχετο
ἐκ τοῦ ὅτι ἦτο ὄλην τὴν ἡμέραν ἀπασχολημένος ὑπὸ εὐτελοῦς τινος
θέσεως παρὰ τῷ ὑπουργεῖῳ τῶν Στρατιωτικῶν, κειμένῳ οὐχὶ ἐγγὺς
τῆς διόδου Σουασέλ. Εἰργάζετο πολὺ, ὡς ἐφαίνετο ἀπὸ τῶν κοίλων
ὀφθαλμῶν καὶ τῶν προεχόντων βρεγματικῶν ὀστέων αὐτοῦ. Ἐγκατα-
λείπων τὸν μικρὸν κύκλον, εἰς ὃν εἶχεν εἰσαχθῆ, ἀνήρχετο εἰς τὰ
ὑψώματα τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Σηκουάνα καὶ εὕρισκετο εἰς τὴν Βα-
τινιόλην, ἐντὸς πτωχοῦ οἰκήματος ὑπαλλήλου, ἐνθα ἀνέμενον αὐτὸν
θερμοτάτη στοργὴ καὶ ἐνθάρρυνσις πρὸς τὸ καθῆκον. Οἰκογενειάρ-
χης πρὸ τοῦ εἰκοστοῦ τρίτου ἔτους τῆς ἡλικίας, διὰ τὸν θάνατον τοῦ
πατρὸς του, ὁ Κοππέ συνετήρει τὴν μητέρα καὶ τὴν ἀδελφὴν, τρυ-
φερὰ πλάσματα πλήρη αὐταπαρνήσεως καὶ ἀνευ φιλοδοξίας. Ὑπῆρ-
ξεν ὁ ἀριστος, ὁ εὐσεβεστερος τῶν υἱῶν, φέρων ἐπὶ τοῦ μετώπου ἀνευ
γογγυσμοῦ, μετ' ἐπιμόνου θελήσεως, τὰς ὑποχρεώσεις τῆς σήμερον
καὶ τὰς ἐλπίδας τῆς αὔριον. Ἠδύνατο, ὡς πολλοί, νὰ ριφθῆ εἰς τὸ
φιλολογικὸν ἐπάγγελμα, νὰ καταστῆ ζῆαπλος διὰ τοῦ χρυσοῦ τοῦ
ἐγκεφάλου αὐτοῦ. Ἄλλ' ἄλλως ἐσκέφθη. Ἠσθάνετο ἑαυτὸν ποιητὴν
καὶ περιωρίσθη εἰς μόνον τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ποιητοῦ. Ὡς καὶ ἄλλα-
χοῦ εἶπον, ὁ κ. Κάτουλλος Μενδῆς ἤγαγεν αὐτόν εἰς τὸ εἶναι, αὐτὸς
τὸν ἐδημιούργησεν. Ὁ συγγραφεὺς τοῦ *Διαβάτου μετ'* εὐγνωμοσύνης
καὶ συγκινήσεως ποιεῖται λόγον περὶ τοῦ κ. Μενδῆς. Πλείστοι δὲ ὅσοι
ἤκουσαν αὐτοῦ λέγοντος·

—Τοῦ ὀφείλω πολλά. Εἰς αὐτόν πρῶτον ἔδειξα τοὺς πρώτους
στίχους μου. Εὔρεν αὐτοὺς ἀποτροπαίους, καὶ εἶχε δίκαιον. Ἐστι-
χοῦργησα ἄλλους οὐχὶ καλλιτέρους τῶν πρώτων. Μὲ προέτρεψε νὰ
ἐξακολουθῆσω· με διώρθονεν, ὑπῆρξεν ἀμείλικτος καὶ ἐπὶ τέλους κα-
τέληξα εἰς τὴν σιδηρουργίαν.

Καὶ ἂν ὁ Μενδῆς, συγγραφεὺς δόκιμος καὶ αὐτός, δὲν εἶχεν ἄλλο
τι νὰ δείξῃ ἢ τὸ ὅτι διέγνωτε τὴν ἀξίαν τοῦ Κοππέ, δὲν θὰ ἦτο
μικρὸν τὸ πρᾶγμα. Ὁ διδάσκαλος οὗτος τῆς ποιήσεως ἔκρινε δι' ἐνός

μόνου βλέμματος τὸν μέλλοντα συγγραφέα τοῦ *Διαβάτου*, ὡς κρίνει κοινὸς διδάσκαλος τῆς ὀπλομαχητικῆς τὸν μέλλοντα ἀρίστον μαθητὴν αὐτοῦ. Ὁ κ. Μενδὲς ἐδίδαξε τὸν Φραγκίσκον Κοππὲ τὰ κτυπήματα, τὰς διασταυρώσεις, τὰς ὀπισθοχωρήσεις καὶ τὰς ἀντικρούσεις. Ὁ μαθητὴς ὑπερέβη τὸν διδάσκαλον, μηδὲν ἄλλως ζηλοτυποῦντα. Καὶ ἡ Ἀδριανὴ Λεκουδρὲρ ἀνέστησε τὴν Ῥαχήλ, διότι ἔσχεν ὡς μοναδικὸς καθηγητὰς τὸν ἀγαθὸν Μισονὲ καὶ τὸν κωμικὸν Σαμφών.

Ἡ ποιητικὴ συλλογὴ, ἡ ἐπιγραφομένη *Τὰ Λείψανα*, ὑπῆρξε τὸ πρῶτον «ἀπὸ σφύρας» ἔργον, ὅπερ ὁ νέος σιδηρουργὸς ἀπεφάσισε νὰ ἐκδώσῃ· εἶναι βιβλίον ἐξαιρετόν, καὶ ὁ ποιητὴς ζητεῖ ἐν αὐτῷ νὰ δείξῃ, στηριζόμενος ἐπὶ ὑποδειγμάτων, τὰς ἀρετὰς του. Τὸ κοινὸν ἐκ τοῦ πρώτου κτυπήματος δὲν διέκρινε ταύτην τὴν ἀρχήν. Ἄν μὴ ἦναι ὑπογεγραμμένος ὁ Hugo ἢ ὁ Musset ἐν γένει οἱ στίχοι εἶναι ἀτεχνοὶ ἐν Γαλλίᾳ. Ἀπαιτεῖται περίστας, τύχη, θόρυβος. Σήμερον ἐπενόησαν ταῖς στράκαις, ἀλλὰ τῷ 1866 αὐταὶ ἦσαν ἀγνωστοί. Ὅπως ἀναλάμψῃ τις τότε, ἦτο ἀνάγκη ἀπόλυτος νὰ ἔχῃ ἀξίαν. Ἡ ἀποτυχία τῶν *Λείψανων* δὲν ἦτο μόνον λυπηρὰ ὡς διάψευσις φιλολογικῆς ἐλπίδος. Ὁ ποιητὴς εἶχε δαπανήσει, δηλαδὴ ἦτο ἠναγκασμένος, αὐτὸς, ὑπάλληλος 1800 φράγκων, ἵνα καλύψῃ διὰ συνεχῶν χρεωλυσιῶν τὰς δαπάνας τῆς ἐκτυπώσεως καὶ δημοσιεύσεως. Ἐσπέραν τινὰ ἀνηρχόμεν μετ' αὐτοῦ τὴν ὁδὸν Σουασέλ. Ἦτο ὠχρότερος καὶ κυρτότερος τοῦ συνήθους.

— Φαίνεσαι πολὺ καταβεβλημένος.

— Ναί, ἐργάζομαι ὑπερβολικὰ. Πότε θέλεις νὰ ἐργάζωμαι; Μόνον τὴν νύκτα ἔχω εἰς τὴν διάθεσίν μου.

— Ἦρχισες νέον ποίημα;

— Πρὸ δύο νυκτῶν. Μικρὰν saynète διὰ δύο πρόσωπα. Κατ' αὐτὰς ἐπαρουσιάσθην εἰς τὴν δεσποσύνην Ἄγαρ. Μετὰ ἓνα ἀκριβῶς μῆνα δίδει ἐν τῷ Ὠδείῳ τὴν εὐεργετικὴν της, καὶ μοῦ ἐζήτησε κατὰ τι πολὺ σύντομον, ὅπερ νὰ δύναται νὰ παραστήσῃ μετὰ τινος ὄλως ἀγνώστου ἠθοποιῦ, τῆς δεσποσύνης Σάρρας Βερνάρ. Προσπαθῶ νὰ τὸ τελειώσω.

Ἐλεγε ταῦτα μετὰ λύπης, μεθ' ὕφους ἀνθρώπου ἀποτεθαρρημένου. Ἐπανέλαβε δὲ πικρῶς:

— Ἄν ἦτο δυνατόν τὸ ἔργον τοῦτο νὰ μοὶ προσπορίσῃ 500 φράγκα, θὰ ἐξώφλουν τὴν ἐκτύπωσιν τῶν *Λείψανων*.

— Καὶ ὁ τίτλος;

— Ὁ *Διαβάτης*.

Ὁ Κοππὲ οὐδὲν ὑπώπτευεν, ἔτι δ' ὀλιγώτερον, ἂν ἦτο δυνατόν, ἐγώ, ὅτι ὁ τίτλος οὗτος δύο μῆνας βραδύτερον θὰ ἐγίνετο ἀνὰ τὴν ὑψηλὸν ἔνδοξος, καὶ ὅτι ἡ ἐπιτυχία τοῦ *Διαβάτου* θὰ ἤρκει αὐτῷ οὐ μόνον διὰ παντός νὰ ἀπελευθερωθῇ ἐκ τῶν ἀπογοητευτικῶν ἐργασιῶν τοῦ γραφείου, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐξασφαλίσῃ καὶ τὸ ἕτερον ὄνειρόν του, τὴν εὐημερίαν τῶν δύο γυναικῶν, μητρὸς καὶ ἀδελφῆς, αἵτινες εἶχον συμμερισθῇ ἡρωϊκῶς μετ' αὐτοῦ τὴν πτωχείαν καὶ τὰς θλίψεις του. Εἶναι χαρίεσσα καὶ κωμικὴ ἅμα ἡ ἱστορία αὕτη τοῦ *Διαβάτου*. Ὁ κ. Δὲ-Χιλλύ, τότε διευθυντὴς τοῦ Ὠδείου, δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀρνηθῇ τὸ μικρὸν ἔργον, ὅπερ ἐπαρουσίασεν αὐτῷ ἡ δεσποσύνη Ἄγαρ, ἀλλὰ καὶ δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀποκρύψῃ καὶ τινὰ φθόνον, ἐνυπάρχοντα ἐν αὐτῷ, καὶ εἶπε τῷ Κοππὲ:

— Ἀγαπητὲ μοι φίλε, δὲν ἐπεθύμουν νὰ εὕρισκῃθε ἐν ὄνειροπολήσει. Ὁ *Διαβάτης* θὰ παρασταθῇ δις ἢ τρίς μόνον. Προσεχῶς ἀναβιβάζομεν ἐπὶ σκηνῆς μέγα δράμα, τὴν *Δεσποσύνην Μαρκησίαν*, συντεθεῖσαν ἐπιτηδὲς διὰ τὸ Ὠδεῖον ὑπὸ δύο τεχνικωτάτων συγγραφέων· θὰ παρασταθῇ δὲ ἀσφαλέστατα πενήκοντα καὶ ἑκατὸν φορές. Ἐννοεῖτε, — δὲν εἶναι ἀληθές; — ὅτι τὸ μικρὸν ἔργον σας δὲν θὰ δυνήθη νὰ συνοδεύσῃ δράμ.μ., ὅπερ θὰ κρατήσῃ τὸ πρόγραμμα. Προτιμῶ νὰ σὰς τὸ εἶπω ἀμέσως ἢ νὰ σὰς ἀφήσω εἰς ἐλπίδας ἀπραγματοποιήτους.

Ἡ εὐεργετικὴ ἐδόθη· ἡ παράστασις συνέκειτο ἐκ διαφόρων τεμαχίων, διέπρεπε δὲ τὸ πρῶτον κωμῳδία τις ἑμμετρος εἰς πρᾶξιν μίαν τοῦ Ἰωάννου du Boys, ἡ *Κωμῳδία τοῦ ἔρωτος*. Ὁ κ. Δὲ-Χιλλύ, ὅστις δὲν ἠδυνήθη νὰ παρευρεθῇ ἐν ταύτῃ τῇ ἐσπερίδι, κωλυόμενος ὑπὸ θλιβεροῦ οἰκογενειακοῦ καθήκοντος (τοῦ θανάτου τῆς θυγατρὸς του), θὰ ἐξεπλήσσετο σφόδρα, ἂν ἦτο παρών, ἀπὸ τὰ ἐνθουσιώδη χειροκροτήματα, ἅτινα ἐχαιρέτιζον πᾶσαν σκηνήν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ἕκαστον στίχον τοῦ νῦν πρῶτον ἀπὸ σκηνῆς διδασκομένου ἔργου.

Ἐν τούτοις διὰ τὸν *Διαβάτην* δὲν ἀπητήθησαν μεγάλαι δαπάναι· ἡ *Συλβία* καὶ ὁ Ζαννέττος ἦσαν ἐν τῇ σκηνῇ πρὸ τῆς παλαιᾶς διακοσμῆσεως δράματός τινος, πρόσφατως καταπεσόντος (ὡς θὰ ἐπιπτε μετὰ ὀκτῶ ἡμέρας καὶ ἡ *Δεσποσύνη Μαρκησία*). Αἱ ἐπευφημίαι ἐξηκολούθουν. Ἦτο νίκη, παραφροσύνη. Ὁ *Διαβάτης* ἦτο μία τῶν λαμπροτέρων ἐπιτυχιῶν τοῦ συγχρόνου θεάτρου. Τὴν ἐπαύριον τὰ *Λείψανα* ἀνηρχάζοντο μέχρι τοῦ τελευταίου ἀντιτύπου, ὡς καὶ αἱ *Οἰκειότητες*, μικρὸν ποιητικὸν κερμάτιον, οὐτινος ἐν ἀξιολάτρευτον τεμάχιον, ὁ *Ἀκόλουθος*, περιλαμβάνει ἐν σπέρματι τὴν ἰδέαν τοῦ

Διαβάτου. Τὸ διάστημα μιᾶς νυκτὸς ἤρκεσεν ὅπως καταστῆ περι-
κλεῆς τὸ ὄνομα τοῦ Φραγκίσκου Κοππέ.

Πολλοὶ ἄλλοι θὰ συνετρίβοντο, τεθαμβημένοι ὑπὸ τῆς αἰφνιδίου,
τῆς κεραυνοβόλου ταύτης δόξης. Μετὰ τὸν *Διαβάτην* ἦτο αὐτῷ ἀρ-
κετὰ εὐκολον νὰ προμηθεύηται χρήματα, νὰ προσεξοφλῇ τὴν ἐπιτυ-
χίαν, παράγων πρωίμως, ἀλλεπαλλήλως. Ὁ τίτλος ἀρκεῖ εἰς τὴν φιλο-
λογικὴν δημοτικότητα. Ὁ Φραγκίσκος Κοππέ ἐν τούτοις διετέλεσεν
ὄν τὴν ἐπαύριον τοῦ *Διαβάτου* ὅ,τι ἦτο τὴν παραμονὴν γαλλῆνιος
καλλιτέχνης, ὑπομονητικὸς καὶ εὐσυνείδητος, οὐδέποτε παραδίδων
πρόσωπόν τι εἰς τὴν τύχην, οὐδὲν γράφων κατὰ παραγγελίαν. Ἔδω-
κεν ὅ,τι ἤθελε νὰ δώσῃ. Ἐν οὐδεμιᾷ τῶν μεταγενεστέρων ποιητικῶν
συλλογῶν αὐτοῦ θὰ εὔρη τις τὸ ἐλάχιστον ἔγχος παραχωρήσεως εἰς
τὴν ἐφήμερον φήμην, εἰς τὸν νεωτερισμὸν τῆς στιγμῆς, οὐδὲν θὰ ἀνε-
κάλυπτε, καὶ ἐν ἐνὶ μόνῳ στίχῳ, σημεῖον λιποταξίας ἀπὸ τῶν ἀρχῶν
τοῦ αἰωνίου δικαίου. Εἰ καὶ δώδεκα ἔτη συνεχρωτίζετο μετὰ τῶν
ἐλευθεροφρόνων, ἐν τούτοις οὐδ' ἅπαξ ἐκλονήθη ἢ συνείδησις τοῦ ποιη-
τοῦ τούτου, ὅστις ἐξηκολούθει ψάλλον ὅ,τι καλόν, ὅ,τι ἀληθές, ὅ,τι
μὴ μεταβαλλόμενον μηδὲ παρερχόμενον. Οἱ πειρασμοί, ἀπέναντι τῶν
ὁποίων οὐκ ὀλίγα εὐαίσθητα πνεύματα, οὐκ ὀλίγα ικανότητες δὲν
ἴσχυσαν νὰ ἀντισταθῶσιν, οἱ πειρασμοὶ αὐτοὶ ἀπέτυχον ἐπὶ τοῦ συγ-
γραφέως τῶν *Ταπειῶν*. Ποτὲ δὲν ἀνῆκεν εἰς κόμμα, ἐπομένως δὲν
εἶχε νὰ μεταβάλληται. Εἶναι ὁ τέλειος, πλήρης, ἀπρόσβλητος τύπος
τοῦ λογοτέχνου, ἀνεξάρτητος, ὑπερήφανος καὶ εὐθύς, οὐδέποτε ὑπο-
κλέψας ὡς ταχυδακτυλουργὸς ἐπιτυχίαν, ἐπαιτήσας εὐνοίαν, ἀγορά-
σας προστασίαν· ἐν ᾧ δὲ ἠδύνατο νὰ ἐξασφαλίσῃ ταχεῖαν τύχην,
προυτίμησε τὴν μετριότητα μόλις ἀρκοῦσαν, ἀλλ' ὑψηλόφρονα, ἥτις
οὐδενὶ οὐδὲν ὀφείλει.

Ἐπῆρξεν ὡς ἄρωμα τῶν *Φυλλωμάτων* τῆς νεότητος τοῦ Βίκτω-
ρος Hugo, ἐν τῷ σεμνῷ τούτῳ ἀσύμφω, εἰς τὸ βάθος ἀρχαίας συνοι-
κίας, πλήρους δένδρων, πτηνῶν, κωδῶνων μοναστηρίων, ὅπερ ἐξέλε-
ξεν ὁ Φραγκίσκος Κοππέ ἐν τῇ ὁδῷ ταύτῃ *Πλουμέτου*, ἐρήμφω ὡς ὁδὸς
ἐπαρχίας μετὰ τὴν θῆν τῆς ἐσπέρας ὥραν. Ἐνεωτέρισε μὲν λαβοῦσα
τὸ ὄνομα τοῦ *Οὐδινότου*,—ἐνδόξου στρατιωτικοῦ—, ἀλλ' εἶναι πάν-
τοτε ἡ ὁδὸς *Πλουμέτου*, τὸ εἰδύλλιον διὰ τοὺς Μαρίους καὶ τὰς Τι-
τίκας. Ἀκριβῶς ἀπέναντι τῶν παραθύρων τοῦ ποιητοῦ διανοίγεται
μικρὰ ὁδὸς τῶν περιχώρων, ἡ ὁδὸς *Ρουσσελέτου*. Τὴν ὁδὸν ταύτην
τὴν ἐγνώρισα πρὸ ὀλίγου, ἔτι ἐστερημένην πεζοδρομίων, μετὰ τοῦ
βύακός της εἰς τὸ μέσον, τοῦ τελευταίου βύακος τῆς Κυρίας Στάελ.

Ὁ Κοππέ ἀγαπᾷ τὸν βύακα τοῦτον. Πλὴν ὀλίγου χρόνου, δν διηλ-
θεν ὁ ποιητὴς ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Λουξεμβούργου, διέμεινε πιστὸς
εἰς τὴν ἀγαθὴν, γηραιάν, ἐπαρχιακὴν καὶ ἡσυχον οἰκίαν τῆς ὁδοῦ
Πλουμέτου. Ἐγκατέλιπεν αὐτὴν μετὰ λύπης καὶ ἐπανῆλθεν εἰς αὐ-
τὴν μετὰ χαρᾶς. Ἐνταῦθα ἀπέβιωσεν ἡ μήτηρ του, εὐτυχῆς καὶ μει-
διῶσα διὰ τὰς εὐδοκίμησεις τοῦ υἱοῦ της. Ἐνταῦθα ζῆ μακρὰν τοῦ
θορύβου, παρὰ τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ Ἀνέττα—ἕτερον ὄνομα εἰδυλλίου—
ὅπερ ἀρμόζει καλῶς πρὸς τὴν χλόην τοῦ μικροῦ κήπου, ἔνθα ἀμφό-
τεροι τὴν ἐσπέραν ἀναμιμνήσκονται τοῦ τοσοῦτον θλιβεροῦ καὶ το-
σοῦτον ἡδέος παρελθόντος.

Ἐν ᾧ διελογιζόμεν ταῦτα ἐν τῇ γηραιᾷ ταύτῃ ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἀ-
γίου Γερμανοῦ, βριθούση ἐκ πάντων ὅσα φέρει ὄνομα ἐν τοῖς γράμ-
μασιν ἔνδοξον, ἡ μνήμη μου μετεπήδησεν ἀπὸ τοῦ Ἰουλίου Σανδώ,
τοῦ ἀμέμπτου λογοτέχνου, ἀποθανόντος πτωχοῦ καὶ κληροδοτήσαν-
τος ἀριστουργήματα, ἄτινα οὐχὶ ἅπαξ οὐδὲ μίαν μόνην καρδίαν θὰ
συγκινήσωσιν, εἰς τοῦτον τὸν λογοτέχνην, ἐπ' ἴσης μεγαλόφρονα,
ὡς ἐκεῖνος εἰς τὰς εὐχερεῖς ἐπιτυχίας καὶ τὸν πλοῦτον, κεχωσμένον
μεταξὺ τοῦ ὄχλου, ἐν ᾧ ἡ θέσις αὐτοῦ ἦτο ἐν τῇ πρώτῃ τάξει.

Συνήντησα αὐτὸν κατὰ τὴν ἔξοδον καὶ τῷ εἶπον:

— Πρὸ ἕξ ἐτῶν ἡ Ἀκαδημία σας εὔρε πολὺ νέον· σήμερον εἰσθε
ἀκριβῶς τεσσαρακοντούτης. Ὑμεῖς πρέπει νὰ κάμητε τὸ ἐγκώμιον
τοῦ Σανδώ: ὅπως γράψητε, θὰ σας ἀρκέσῃ νὰ ἐπαναλάβητε τὴν ἰδίαν
ὑμῶν ἱστορίαν. Νὰ παρουσιασθῆτε.

— Ἀλλοίμονον! φίλε μου, μοὶ ἀπήντησε μειδιῶν, γινώσχετε κα-
λῶς ὅτι δὲν καταγίνομαι εἰς τὴν φιλολογίαν.

Καὶ ὁ Σανδῶ ὡς αὐτως. Ἡ Ἀκαδημία ἐτιμήθη πρὸ εἰκοσιπενταε-
τίας, ἀνοίξασα τὰς πύλας αὐτῆς τῷ Σανδώ. Ἐτιμήθη δὲ καὶ πάλιν
παραχωρήσασα τῷ Φραγκίσκῳ Κοππέ τὴν ἔδραν τοῦ λογοτέχνου,
τοῦ ἔχοντος τὴν μείζονα ὁμοιότητα πρὸς τὸν συγγραφέα τοῦ *Δια-
βάτου* κατὰ τὴν ὑπερήφανον γαλλῆνην τῆς ψυχῆς, τὸν σεβασμὸν πρὸς
ἑαυτὸν καὶ τὴν περιφρόνησιν πρὸς τὰ χρήματα.

Ἰωακείμ. Βαλαδάνης.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ

ΤΩΝ ΕΝ ΠΕΤΑΙ ΟΠΛΑΡΧΗΓΩΝ

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΒΟΝΔΙΤΖΗΣ ΔΑΝΙΗΛ

*Ευγενέστατε ἀδελφέ μας Ἐπίσκοπε κύριε Βονδίτζης
σοῦ φιλοῦμε τὰ μάτια.*

καὶ μὲ τὸ ἀδελφικόν μας σὲ εἰδοποιούμεν, ὅτι ἐμάθομεν τοὺς κόπους· καὶ ταχμάκια ὅπου ἔκαμες διὰ τὴν κοινὴν δούλευσιν· καὶ κοντὰ ὅπου σοῦ πρέπει καθε ἔπαινος, καὶ ζεύρης ὅτι ἂν ὁ Θεὸς μᾶς δώσῃ σαλιαμέτι, πρέπει καὶ ἡ θεοφιλία σου νὰ λάβῃ ἀπὸ ὅλους μας τὴν πρέπουσαν ἀνταμοιβὴν τῶν κόπων σου καὶ ἔτζη νὰ εἶσαι βέβαιος· πρέπει ὅμως εὐθὺς ὅπου λάβεις τὸ παρόν μας νὰ κινήσῃς καὶ νὰ πηγαίνῃς μὲ τὸ παρόν μας ἀράδα εἰς ὄλον τὸ κάρλαλι πέρα καὶ πέρα καὶ εἰς τοὺς πέντε ναχαγιέδες νὰ γράψῃς τὴν δεκατιὰν μὲ παστρικὸν τεφτέρι, καὶ λογαριασμὸν ἀπὸ χωριά, τζεφτιλήκια, μοναστήρια καὶ κάθε ἄλλο ὅπου εἶχε σπορὰν γεννημάτων, καὶ τὸ τεφτέρι αὐτὸ νὰ μᾶς δοθῇ ὅταν σου τὸ ζητήσωμεν, ἐπειδὴ καὶ ἀπ' αὐταῖς ταῖς δεκαταιῖς ἔχουν νὰ τραפוῦν ὅλα τὰ ταμπούριά μας, καὶ ἀσκέρια ἐν ὄσφ ἔχομεν μὲ τοὺς ἐχθροὺς μας· καὶ ὅποιον μέρος σοῦ ἐναντιωθῇ, καὶ δὲν ὑπακούσῃ κατὰ τὴν θέλησιν σου νὰ γράψῃ παστρικά τὴν δεκατιὰν του, εὐθὺς νὰ μᾶς δώσῃς ἡμᾶς χαμπέρι, καὶ τότε κάμνομεν ἡμεῖς ἐκεῖνο ὅπου χρειάζεται· εὐθὺς ὅμως νὰ κινήσῃς καὶ νὰ κάμῃς καθὼς σοῦ γράφομεν, καὶ νὰ δουλεύσῃς μὲ πίστιν καὶ τιμὴν εἰς αὐτὸν τὸν μανδῆν ὡσὰν ὅπου εἶναι ἡ μόνη ἐλπίς ὅλης τῆς κάθε δουλειᾶς μας. θεόθεν δὲ ὑγίαινε·

Πέτα
824: Ὀκτωβρίου 29.

ἀγο μου:
χουρουντάρης
[ΤΣ]

νότη μπό:
τζαρης.
[ΤΣ]

ἀνδρέας
Ἰσκου

ταχήραμ:
πάζης
[ΤΣ]

γεωργάκη
δράκος
[ΤΣ]

γωγος μπα
κολας
[ΤΣ].

Ἰμαζ
μέτζης
[ΤΣ]

γεωργάκης
νικολού.
[ΤΣ.]

*Τῷ ευγενεστάτῳ ἀδελφῷ μας ἐπισκόπῳ κυρίῳ Δανιήλ
εὐτυχῶς ὅπου τύχοι.*

αἱ τρεῖς πρώται σφραγίδες εἰσι τουρκιστί, ἡ τοῦ Νότη Μπότσαρη φέρει ἄνωθεν σταυρὸν καὶ εἰς δύο σειρὰς τὰ γράμματα $\begin{matrix} \text{N} \\ \text{T} \\ \text{M} \\ \text{Σ} \\ \text{Ρ} \end{matrix}$ καὶ ἡ τοῦ

Γεωργίου Δράκου ὁμοίως φέρει σταυρὸν καὶ τὰ γράμματα $\begin{matrix} \text{Δ} \\ \text{Μ} \\ \text{Ο} \\ \text{Δ} \\ \text{Ρ} \\ \text{Υ} \end{matrix}$, ἧτις φαίνεται ἀνήκεν εἰς ἕτερον Δράκον Δῆμον ὀνομαζόμενον· αἱ τοῦ Γεωργάκη Νικολοῦ καὶ Γώγου Μπακόλα εἰσὶν ἐξίτηλοι· ὁ δὲ Γεώργιος Ἰσκου δὲν ἔχει σφραγιδα, διότι πιθανὸν αὐτὸς ἔγραψε τὴν ἐπιστολὴν. Ὁ δὲ πρὸς δν τὸ ἔγγραφον τοῦτο ἐπιστέλλεται Δανιήλ ἐπίσκοπος Βονδίτζης (τανῦν Βονίτσης) ἐγεννήθη ἐν Λευκάδι ἐκ γονέων ἐκ Κατοχῆς τῆς Ἀκαρνανίας ἐκεῖσε μεταναστευσάντων. Νεώτατος ἐπορεύθη εἰς Ἄρταν περὶ τῷ 1789, καὶ ὑπηρέτησεν ἐκεῖ ὑπὸ πέντε μητροπολίτας Ἄρτης περὶ τὰ εἴκοσι καὶ ὀκτὼ ἔτη ὡς ὑπηρέτης, διάκονος καὶ ἀρχιδιάκονος τῶν μητροπολιτῶν Μακαρίου, Ἰγνατίου α', Πορφυρίου τὸ α', Ἰεροθέου α', καὶ Πορφύριου τὸ β', μέχρι τοῦ 1817. Κατὰ τὸ 1805 φυγόντος τοῦ Ἰγνατίου τὴν καταδίωξιν τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ, ἠκολούθησεν αὐτὸν καὶ ὁ Δανιήλ εἰς Κέρκυραν, ὅστις καὶ ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ Ἰγνατίου εἰς περισυναγωγὴν τῶν τότε ὀπλαρχηγῶν. Παρὰ τῷ Ἰγνατίῳ παρέμεινε πιθανῶς μέχρι τοῦ τέλους τοῦ 1809, καθ' ὃ οἱ Ῥῶσοι ἠναγκάσθησαν νὰ ἐγκαταλείψωσι τὰς Ἰονίους νήσους· μεθ' ὃ φαίνεται παρέμεινεν εἰς Λευκάδα καὶ ἐκ ταύτης ἐπορεύθη εἰς Πρέβεζαν παραμείνας ἐν τῇ αὐτόθι σχολῇ. Ἐκ ταύτης παρέλαβεν αὐτὸν ὁ ἀπὸ τοῦ 1805, μετὰ τὴν φυγὴν τοῦ Ἰγνατίου, προαχθεὶς εἰς τὴν μητρόπολιν Ἄρτης Πορφύριος, παρ' ᾧ ἐπὶ διετίαν παρέμεινε. Τούτου δὲ ὑπὸ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας μετατεθέντος εἰς Ἐλασσῶνα, προχειρίσθη Ἄρτης ὁ Ἰωαννίνων Ἰεροθεὸς, παρ' ᾧ παρέμεινε μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ συμβάντος τῷ 1810. Ἐπὶ διετίαν περίπου παρέμεινε καὶ παρὰ τῷ διαδόχῳ τοῦ Ἰεροθέου Γαβριήλ, προαχθέντι εἰς μητροπολίτην Ἄρτης τῷ 1810. Μεθ' ὃ λαβὼν συστατικὰς πρὸς τὸν Ἰγνατίον ἐπιστολάς ἀπὸ τοῦ 1810 εἰς μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας ὑπὸ τῆς ἀγιωτάτης Ῥωσικῆς συνόδου ἀποσταλεῖς ἐπορεύθη εἰς Μιτυληνὴν πρὸς τὴν μητέρα τοῦ Ἰγνατίου, καὶ ἐκ ταύτης λαβὼν ἐπιστολάς, ἔλαβε τὴν πρὸς τὸ Βουκουρέστιον ἀγούσαν. Ἐν τῷ μεταξύ ὅμως παραχωρηθεῖσάν τῶν ἡγεμονιῶν ὑπὸ τῆς Ῥωσίας τῇ Τουρκίᾳ τῷ 1812, ἀπεσύρθη ὁ Ἰγνατίος εἰς Μπρασοβάν· δι' ὃ ὁ Δανιήλ μετέβη εἰς Σέρρας

παρμεινας ἐπ' ὀλίγον. Διαβαίνοντα δὲ δι' Ἐλασσῶνος παρέλαβεν αὐτὸν μεθ' ἑαυτοῦ ὁ Πορφύριος, τὸ δευτέρον μετακλήθεις εἰς τὴν μητρόπολιν Ἄρτης ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ τῷ 1813. Ἐμεινε δὲ παρ' αὐτῷ ἐπὶ πενταετίαν ὡς ἀρχιδιάκονος μέχρι τοῦ 1817, ὅτε τὴν ἕκτην Μαΐου ἐχειροτόνησεν αὐτὸν ψιλῶ τῷ ὀνόματι ἐπίσκοπον Βονδίτζης, παραστάντων κατὰ τὴν χειροτονίαν τοῦ Ῥωγῶν Ἰωσήφ καὶ τοῦ πρῶην Χειμάρης Ἀνατολίου. Ἐδαπάνησε δὲ κατὰ τὴν χειροτονίαν αὐτοῦ γρόσια 4040, ἐξ ὧν δύο χιλιάδας ἔλαβον οἱ ἀρχιερεῖς. Παρὰ τῷ Πορφυρίῳ παρέμεινεν ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ, πρὸς περισύναξιν τῶν εἰσοδημάτων τῆς μητροπόλεως αὐτοῦ μέχρι τοῦ 1820. Δις δὲ ἀπόβλητος γενόμενος τῆς ἑδρας ὁ Πορφύριος ἐξωρίσθη εἰς Ἄθων. Παρὰ τῷ διαδόχῳ τοῦ Πορφυρίου Ἀνθίμῳ παρέμεινε μέχρι τῆς 23 Μαΐου τοῦ 1821, ὅποτε εἰς Βραχωρίου διατρίβων ἕνεκα τῆς ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως, συλληφθεὶς καὶ φυλακισθεὶς ὑπὸ τῶν Τούρκων καταδικάσθη εἰς θάνατον. Μαθὼν δὲ τοῦτο παρὰ τῆς τροφοῦ τοῦ ἐκεῖ καδῆ, χριστιανῆς οὔσης, κατῴρθωσε διαφυγὼν νὰ σωθῆ εἰς Λευκάδα, ἔνθα ἔτι δὲ καὶ ἐν Κερκύρῃ διέτριψε μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐν Λευκάδι τῷ 1854. (Ἐκ τῶν σωζομένων ἐγγράφων καὶ σημειώσεων τοῦ Δανιὴλ παρὰ τῷ ἐν Λευκάδι ἀνεψιῷ αὐτοῦ Ἀθανασίῳ Ἡρακλειώτῃ.)

Ὁ κατὰ τῷ 1821 καπουδὰν πασᾶς Ἀλῆ Μπέις ἐξέδοτο περὶ αὐτοῦ τὸ κάτωθι δίπλωμα: Ἀλῆ Μπέις ὑψηλῆ Καπετανία καὶ διοικητῆ; τῶν θαλασσιῶν δυνάμεων τῆς Ἄσπρης θαλάσσης.

Ἐδόθη τὸ παρὸν μου εἰς τὸν ἐπίσκοπον Δανιὴλ Βονδίτζης, ὅτι ὦδε εἰς πρέβεζαις καὶ εἰς βόνιτζαν καὶ περίξ, ἐνουθέτησεν τὸν ῥαγιαὶν εἰς τὴν εὐπειθειαν τοῦ ἀνακτος μας, καὶ μὲ ὄλους τοὺς ῥαγιαδες ἦλθεν πολὲς φορὲς εἰς ἡμᾶς φανερόν τὸ ἐνθερμον σαδακάτι τους καὶ προθυμίας εἰς τὴν βασιλικὴν δούλευσιν, εἰς ἔνδειξιν τοῦ ἐδόθη τὸ παρὸν ἐκ τοῦ ὑψηλοῦ ἐν πρεβέζει στόλου τῆ 21 Ἀπριλίου 1821.

[ντουρὰς] [Τ.Σ.]

ὑπογραφή Τουρκική.

Ἐκ τοῦ δημοσιευθέντος ἐγγράφου τοῦ Χουρσίτου μαυθάνομεν ὅτι ὁ Δανιὴλ μέχρι τῆς 29 Ὀκτωβρίου τοῦ 1821 παρέμεινεν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις τοῦ Ἄρτης, ἐν ᾧ ὁ ἴδιος ἐν ταῖς περὶ αὐτοῦ σημειώσσει σημειοῖ ὅτι ἔφυγεν ἀπὸ τῆς 23 Μαΐου τοῦ 1821 ἐκ Βραχωρίου. Τὸ ἔγγραφον εὐρέθη ἐν τοῖς ἐγγράφοις αὐτοῦ, ὥστε ἐν ταῖς ἐπαρχίαις αὐτοῦ διατρίβων ἔλαβε ταύτην. Παρατηρῶ δὲ καὶ τὸ ἐξῆς ἀσυμβίβαστον ἱστορικὸν συμβάν. Ὁ Δανιὴλ ἀπὸ τοῦ 1817 μέχρι τοῦ 1821 παρέμεινεν ὡς ἐπίσκοπος Βονδίτζης· ἀλλὰ κατὰ τὸ 1820 κατὰ Φεβρουάριον ἢ ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλη Ἐκκλησίᾳ προεβίβασεν

εἰς τὴν μητρόπολιν Παροναξίας Ἱερόθεον τὸν Βονδίτσης ἐπίσκοπον (τὰ κατὰ τὸν πατριάρχην Γρηγόριον τὸν Ε', τόμ. α', σελ. 100. Ἐν Ἀθήναις 1865). Ὑποτίθημι δ' ὅτι ὁ μὲν Ἱερόθεος ψιλῶ τῷ ὀνόματι ἔφερε τὸν τρίτον ἐπίσκοπον Βονδίτζης ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὁ δὲ Δανιὴλ ἐν Ἄρτῃ. Οἱ δύο οὗτοι ἐπίσκοποι Βονδίτσης διέλαβον τὴν προσοχὴν τοῦ νῦν Ἄρτης Σεραφεῖμ (Δοκίμιον ἱστορικὸν περὶ Ἄρτης καὶ Πρεβέζης σελ. 97. Ἐν Ἀθήναις 1884). Ἐν τινι δὲ χειρογράφῳ τῆς ἐν Λευκάδι μονῆς Πεφανερωμένης περιλαμβάνοντι τινὰς Νομοκανόνας ὑπάρχουσι σημειώσεις τινὲς τοῦ Δανιὴλ, ἐν αἷς καὶ ἡ ἐξῆς: «αὐκὴ εὐρισκόμενος εἰς τὴν μονὴν Πεφανερωμένης εὐλαβίᾳ φερόμενος εἰς τὴν πάντιμον ἀγίαν εἰκόνα τῆς Θεοτόκου ἐσύνθεσα τὰ παρόντα, ὅπου ἦτον τῆς δυνάμεώς μου ἐν τῷ νῦν καιρῷ τῆς ἀθλίας δυστυχίας μου καὶ ἐλεεινῆς περιφρονήσεως καὶ καταστάσεώς μου.

Ὁ ταπεινὸς ἐπίσκοπος ὁ Βονδίτσης Δανιὴλ.»

Η. Γ. Ζερλέντης.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ¹

Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλίας τῷ τζάρῳ Ἀλεξίῳ Μιχαήλοβιτς²

Ἄλλο δὲν ἀναγγέλω τῆς μεγάλῃς Σου Βασιλείας, ἐν ταῖς ἡμέραις ὅπου ἔστειλεν ὁ Χάνης τοὺς ἀνθρώπους του εἰς τὸν Σουλτάνον διὰ τὰ σφετέρια, ἔστειλε καὶ ἓνα Κνεζόπουλον Μόσκοβον μὲ γραφαῖς εἰς

¹ Ἐκ τῆς «Συλλογῆς βασιλικῶν γραμμάτων καὶ συνθηκῶν εὐρισκομένων ἐν τῷ ἀρχιεπισκοπικῷ τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν, ἐκδοθείσης παρὰ τῆς ἀρχαιογραφικῆς ἐπιτροπῆς τῆς αὐτοκρατορικῆς Ἀκαδημίας. Μόσχα, 1819, τόμ. γ', σελ. 425, αὐξ. ἀριθ. 125. Τὸ ἔγγραφον τοῦτο φέρει χρονολογίαν τὸ ἔτος 1646. Δυστυχῶς πρῶτον μὲν ἡ ἄνω ἐπιτροπή, ἄδηλον πόθεν ἐρανισθεῖσα ἐδημοσίευσεν μέρος μόνον τῆς ἐν λόγῳ ἐπιστολῆς, καὶ δεύτερον ὅτι τὸ ὄνομα τοῦ ἀρχιεπισκόπου τούτου μένει ἄγνωστον, καθ' ὅσον ἐν τῷ χειρογράφῳ ὑπογράφεται ἀπλῶς «Ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλίας», ἐπιθέτας καὶ μικρὰν σφραγίδα διὰ μελάνης, ἐφ' ἧς γράμματα ὅλως δυσανάγνωστα.

² Ἀλέξιος Μιχαήλοβιτς ὁ δεύτερος βασιλεὺς ἐκ τοῦ οἴκου Ῥομάνοβ, μέχρι τοῦδε ἐν Ῥωσίᾳ βασιλεύοντος. Ἐγεννήθη τῷ 1629, ἀνέβη δ' εἰς τὸν θρόνον τῷ 1645 καὶ ἀπέβισε τῷ 1676.

Ἡ Δαρίσσης ἱεράρχης κατ' ἐκεῖνο τοῦ χρόνου εἶναι ἴσως ὁ Γρηγόριος, ὅστις εὐρητῆι ὑπογεγραμμένος ἐν τῇ κατὰ τὸ Ἰάσιον τῆς Μολδαβίας συγχροτηθείσῃ τῷ 1642 Συνόδῳ εἰς ἀποκλήρυξιν τῶν ἐκ τῶν καλβινικῶν Κεφαλαίων Ψευδοκυρίλλου τοῦ Λουκάρεως [Ῥορ. Mich. Le Quien Oriens Christian. τόμ. Β', σελ. 110].

Σημ. Ἱ. Σακκελιώνας.

τὸν Σουλτάνον, λέγοντας πῶς νὰ τοῦ δώσῃ ὁ Σουλτάνος βοήθειαν πενήντα χιλιάδας ἀσκέρι, νὰ ἔλθῃ καὶ μετὰ τὸν Χάνη, καὶ πῶς τὸν ἀγαποῦν οἱ ἄρχοντες καὶ τὰ ἀσκέρια τῆς Βασιλείας Σου νὰ τὸν καθίσουν αὐτοῦ Βασιλέα. Αὐτὰ ἔγραφεν ὁ Χάνης, καὶ ἔλεγε καὶ ἀπὸς τοῦ, θαρβῶντας πῶς θέλουν τοῦ δώσει παράντα¹ βοήθειαν νὰ ἔλθουν μετὰ τὸν πόλεμον καταπάνω σου. Πλὴν ὁ Σουλτάνος ἔχοντας τὸν πόλεμον τῶν Φράγκων καὶ ἀκούοντας καὶ τὰ σφέρια τοῦ Ἀζακίου, δὲν τοὺς ἤκουσε· πλὴν τὸν ἐτίμησαν καὶ τὸν ἐκόνευσαν εἰς τοῦ Σουλτάνου Σουλμανιέ τὸ σεράγι τοῦ Ρουσανμετζή καὶ ταγίνια τὸν ἔκαμαν καὶ ἐσυγχίσθη ἡ Κ/πολις πῶς ἦλθε ἓνα Βασιλόπουλον ἀπὸ τὴν Μοσκοβίαν. Καὶ τοὺς ἔταξε καὶ αὐτὸς πῶς ἐὰν καθίσῃ εἰς τὴν Μοσκοβίαν Βασιλεὺς, νὰ σὰς δώσῃ τὸ Ἀστραχάνι καὶ τὸ Καζάνι νὰ γίνῃ ἐδικόν σου. Αὐτὰ καὶ ἄλλα περισσώτερα ἔταξε τοὺς Τούρκους καὶ ἐχαίροντο οἱ Τούρκοι. Καὶ ἀκούοντας ὁ ἐλτζής τῆς Βασιλείας Σου ἐπικράθητε κατὰ πολλὰ, καὶ ἠσθένησε τόσο ὅπου ἦλθεν εἰς θάνατον, καὶ εἰς ταῖς δύο ἡμέραις ταῖς τρεῖς τοῦ Αὐγούστου ἐδιάβασεν εὐχέλαιον καὶ ἐμετάλαβε. Καὶ ἐγένηκα ἐγὼ ὁ παραμικρὸς εὐχέτης Σου, μουκαγέτης καὶ ἀνταμόθημα μετὰ τὸ Κνεζόπουλον μίαν ἡμέραν, ὅπου εὐγαινεῖν εἰς ξεφάντως μετὰ τρεῖς ἀνθρώπους καὶ μετὰ ἓνα γιανίτζαρον, ὅπου τὸν ἐφύλαγε· καὶ τόσο ἐπολεμήσαμε καὶ ἐμεθύσθη ὁ γιανίτζαρος, καὶ ἐσυμώσαμεν κοντὰ καὶ τὸν ἐρωτήσαμεν, καὶ ἐξανοίχθη καὶ μὰς ὠμίλησε, πῶς ἐγὼ εἶμαι ὅπου ἦλθα διὰ νὰ γένω βασιλεὺς εἰς τὴν Μοσκοβίαν καὶ εἶμαι Κνέζου υἱός, καὶ ἦλθα ἀπὸ τὸ Ἀστραχάνι, καὶ ὀνομάζομαι Κνέζ Ἀνδρεῖ Τουχσρούκ· καὶ οἱ Τούρκοι τὸν λαλοῦν Κνέζ Ἀλπούτ. Καὶ ἂν ῥωτᾶτε τὴν ἡλικίαν σου, εἶναι ἕως τριάντα χρόνων, ξανθομούστακος, πουϊκλής, ψηλός, λιγνός, ἀλογγουλής, καθὼς θέλει σὰς τὰ ὁμολογήσῃ καὶ ὁ ἀνθρωπὸς μας, ὅπου φέρνει τὴν γραφήν, ἦγουν ὁ Βασίλης τοῦ Ἰωβάνοβιτζ, διότι καὶ αὐτὸν τὸν ἦρε καὶ ἐσύντυχε μετὰ αὐτόν. Ἄλλος ἓνας Κνέζης ἦλθεν ἀπ' αὐτοῦ εἰς τὴν Λεχίαν, καὶ ἀπ' ἐκεῖ ἦλθεν εἰς τὴν Βλαχίαν, ἀπ' ἐκεῖ ἐπῆγεν εἰς τὴν Ματζαρίαν, ἀπ' ἐκεῖ εἰς τὸ Κιμουσφάρι, καὶ ἀπ' ἐκεῖ ἔστειλε λόγον εἰς τὸν Πουτμί Πασᾶν, καὶ ἔστειλε καὶ τὸν ἐπῆρε, καὶ τὸν ἔστειλεν ἐδῶ εἰς τὸν Σουλτάνον, τὸν ὁποῖον ὀνομάζουσι Κνέζη Βασίλη Σούλσκη, ὅμως τὸν ἔχουν καὶ αὐτὸν ταγίνια καὶ κάθηται. Αὐτὰ ἀναγγέλομεν τὴν μεγάλην Σου Βασιλείαν διὰ τῆς ὥρας καὶ πάλιν εἰς ὀλίγαις ἡμέραις εἴ τι καὶ ἂν ἔχουν εἰς τὸν νοῦν τους τὰ ἀναγγέλομεν.

¹ Προδήλιως κατὰ λάθος τυπογραφικὸν ἀντὶ «πάραντα».

Ἄλλο δὲ προσκυνητῶς εὐχομαι καὶ εὐλογοῦ τὴν μεγάλην Σου Βασιλείαν. Καὶ Κύριος ὁ Θεὸς νὰ τὴν φυλάττῃ εἰς τὸν ὑψηλότατόν της θρόνον εἰς γῆρας βαθύ, ἀμήν.

Ἐν μηνὶ αὐγούστῳ 14.

(Τ. Σ) † Ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλίας εὐχομαι καὶ προσκυνῶ τῆν¹.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ²

Στεφάνου Μπατόριη³ τῷ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως Ἱερουσίας

Στέφανος ἐλέω Θεοῦ βασιλεὺς Πολωνίας καὶ μέγας δούξ Λιθουανίας

¹ Ἀναγινώσκων τις τὴν παροῦσαν ἐπιστολὴν ὡς καὶ τὴν κατωτέρω τοῦ πατριάρχου Ἱεροσολύμων Παΐσιου, καταλαμβάνεται ὑπὸ τινος θλιβεροῦ αἰσθήματος βλέπων ἀφ' ἑνὸς εἰς τίνα βυθὸν ἐκπτώσεως εἶχε φθάσει ὁ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐν Ἀνατολῇ κληρὸς ἡμῶν, αὐτὸς δὲ ὁ ἀνώτερος ἐκτελῶν χρεῖα κατασκόπου ἐμμίσθου τῶν Τζάρων τῆς Ῥωσίας, καταλείπων τὰ τοῦ ποιμνίου αὐτῶν καὶ ἐνασχολούμενος εἰς τὰς πολιτικὰς ραδιουργίας, οὐδεμίαν τῷ ἐλληνομῶν σχέσιν ἐχούσας· ἀφ' ἐτέρου δὲ κατὰ πόσον οἱ σύγχρονοι Μοσχοῦται ἐγένοντο ἐπιλήσιμονες τῶν σπουδαιότητων ὑπηρεσιῶν, ἃς προσήνεγκεν ὁ ἐλληνικὸς κληρὸς ἔκπαλαι τῇ πατρῷα αὐτῶν χώρα. καὶ ἐπιπίπτουσι νῦν λάθροι κατ' αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἰδίως τῶν Βουλγαρικῶν. Ἐν τῇ αὐτῇ συλλογῇ (ἴδε τόμ. γ', σελ. 414 καὶ 429, αὐξ. ἀριθ. 127), εὗρομεν δύο ἕτερα γράμματα ἐν χειρίστῃ ὅλῳ γλώσσῃ Ῥωσικῇ γεγραμμένα ὑπὸ τινος ἀρχιμανδρίτου τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως Ἀμφιλοχίου, δι' ὧν ἀγγέλλει τῷ βασιλεῖ Μιχαὴλ Θεοδώροβιτζ καὶ μεταγενεστέρως τῷ διαδόχῳ αὐτοῦ Ἀλεξίῳ Μιχαήλοβιτζ τὰ ἐν Τουρκίᾳ λεπτομερῶς τεκταινόμενα κατὰ τοῦ Ῥωσικοῦ κράτους. Ὑπὸ αἰσχυροῦ δὲ κατελήφθημεν καὶ ἐρυθριῶντες ἀνέγνωμεν τὰς ἀκολουθοῦσας ἰκεσίας αὐτοῦ περὶ ἀμοιβῆς· «Καὶ ἐγὼ ὁ ἰκέτης Σου, Βασιλεῦ, Σοὶ τῷ ἀμέγα καὶ δικαίῳ Βασιλεῖ τὰ πάντα θέλω ἀγγέλλει καὶ Σὺ, Βασιλεῦ, μὴ λείψῃς ἐπιδαψιλεύων μοι τὰς χάριτάς Σου, ὅπως Σοὶ τῷ ἀμέγα καὶ δικαίῳ Βασιλεῖ ἀὐτὸς ὁ Θεὸς ὑποδείξῃ. Τζάρε Βασιλεῦ! Ἐλέησον παρακαλῶ!...»

² Ἐκ τῆς συλλογῆς «Ἱστορικὰ χειρόγραφα ἀφορῶντα τὴν ἱστορίαν τῆς δυτικῆς Ῥωσίας, συλλεγέντα παρὰ τῆς ἀρχαιογραφικῆς ἐπιτροπῆς τῆς αὐτοκρατορικῆς Ἀκαδημίας». Τόμ. γ', σελ. 208, αὐξ. ἀριθ. 80. Ἐλήφθη παρὰ τῆς Ῥηθείσης ἐπιτροπῆς ἐκ τοῦ μητρώου τῆς Λιθουανίας βιβλ. IX-72, εἶναι δὲ γεγραμμένον ἐν ὅλῳ διεφθαρμένῃ Ῥωσικῇ γλώσσῃ πλήρη πολωνικῶν λέξεων.

³ Στέφανος Μπατόριη ὀνομάσθη τῷ 1574 δούξ Τρανσυλβανίας· γενόμενος τῷ 1576 βασιλεὺς τῆς Πολωνίας, ἐκασίλευσεν ἐνδόξως μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ 1586. Ἠγωνίσθη μετὰ τῶν Ῥώσων ἐπὶ Ἰωάννου τοῦ Τρομεροῦ ἐνεκα τῆς Λεβανίας, παρέσχε δὲ τοῖς ἐν Μικρᾷ Ῥωσίᾳ Κοζάκοις νέαν ὀργάνωσιν.

⁴ Ἱερουσίας πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ὁ ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου ἐξορισθεὶς ἐπὶ 4 ἔτη εἰς τὴν νῆσον Ῥόδον. Τῷ 1588, ἤτοι ἐν ἔτος μετὰ τὸ παρὸν (τῷ 1589) ἀφίχθη εἰς Ῥωσίαν, ἐνθα ἤθελον ν' ἀναβιβάσωσιν αὐτὸν ἐπὶ τοῦ πατριαρχείου.

νίας, Ῥωσίας, Πρωσίας, Ζομοίας, Μαζοβίας, Ἰνφλανδίας, τῶν δουκάτων Σεμιγράδοβ και λοιπῶν τῶ ἐν Κυρίῳ ὀσιωτάτῳ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως.

Ἀγγέλλομεν τῇ ὑμετέρῃ ἀξιοῦντι ὅτι ἐν τοῖς κράτεσιν ἡμῶν τοῦ μεγάλου δουκάτου τῆς Λιθουανίας ἀπεβίωσεν ὁ μητροπολίτης Κιέβου, Γαλικίας και πάσης Ῥωσίας. Ἰκανὸν και ἐπάξιον, συνωδᾷ τοῖς ὀρθοδόξοις κανόσι, διάδοχον αὐτοῦ θεωροῦμεν τὸν ταπεινὸν δεσπότην Ἠλίαν Κούτζα... Τοῦτον ἐπὶ τῇ μητροπόλει Κιέβου, Γαλικίας και ἀπάσης Ῥωσίας ἠύλογήσαμεν ὅπως ὑπηρετήσῃ τῇ ἀγίᾳ και χριστιανικῇ Ἐκκλησίᾳ και τῇ διδαχῇ και ἐκτελέσει παντὸς ἀπαιτουμένου, συνωδᾷ τοῖς κανόσι.

Ἐγράφη ἐν Βρασλαύῃ ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ γεννήσεως 1577, μηνὶ Ἀπριλίῳ.....¹.

Στέφανος.

ΠΑΗΡΕΘΟΥΣΙΟΝ²

τοῦ βασιλέως τῆς Ῥωσίας Ἰωάννου Βασιλείβιτς τοῦ Γ³ τῶ Ἑλληνι Τραχανιώτῃ⁴.

Ἰωάννης ἐλέω Θεοῦ Μέγας Βασιλεὺς πάσης Ῥωσίας, ἐπαρχιῶν,

χικοῦ θρόνου ἐν Βλαδημίρ, ἀλλ' ὁ Ἱερεμίας ἀπεποιήθη. Ἐξεθρόνισε τὸν ἐκεῖ μητροπολίτην Ὀνησιφόρον, κατηγορήσας αὐτὸν ἐπὶ διγαμίᾳ και ἀντικατέστησεν αὐτὸν διὰ τοῦ Μιχαήλ Ραγόζα. Τῶ 1593 ὁ Ἱερεμίας ἔστειλε τὴν ἱερὰν βίβλον τῶ δουκὶ τῆς Βολῆ Κωνσταντίνῳ Κωνσταντινοβίτς, ὅστις ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῆς ἐξέδωκεν ἐν τῇ ἐγγωρίῳ αὐτοῦ γλώσση τὴν Παλαιὰν και Καινὴν Διαθήκην. Περὶ αὐτοῦ και τῆς εἰς Ῥωσίαν ἐπισκέψεως ἴδε τὴν ἐν τῇ «Ἐπιθεωρήσει τῶν δύο Κόσμων» καταχωρισθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Εὐγενίου Βογκέ περισπούδαστον διατριβὴν «ἀπὸ Βυζαντίου εἰς Μόσχαν», ὡς και τὴν ἐπιφυλλίδα τῆς τεργεστιαίας «Νέας Ἡμέρας» 1879, ἀριθ. 226, 227, 228, 229.

¹ Ἐν τῶ χειρογράφῳ ἡ ἡμερομηνία εἶναι ὅλως ἐφαρμένη.

² Ἐκ τῆς «Συλλογῆς βασιλικῶν γραμμῶν και συνθηκῶν εὐρισκομένων ἐν τῶ ὑπουργείῳ τῶν Ἐξωτερικῶν», ἐκδοθείσης ἐν Μόσχᾳ τῶ 1819. Τόμος 6', σελὶς 25.

³ Ἰωάννης ὁ Γ' βασιλεὺς ἀπὸ τοῦ 1472 μέχρι τοῦ 1505, ἐνυμφεύθη τῶ 1472 τὴν Σοφίαν Παλαιολόγου θυγατέρα τοῦ Θεωμᾶ Παλαιολόγου κατὰ πρότασιν τοῦ Πάπα Παύλου τοῦ Β' διὰ τῆς παρεμβάσεως τοῦ γνωστοῦ καρδινάλιου Βησσαρίωνος.

⁴ Γεώργιος Δημητρίου Τραχανιώτης, ἕλλην διπλωμάτης, ὑπηρετήσας ἐν Ῥωσίᾳ κατὰ τὸν 16 αἰῶνα. Συνώδευσε τὸν Θεωμᾶ Παλαιολόγον εἰς Ῥώμην, ὅτε ὁ Μωάμεθ ἐκυρίευσε τὴν Πελοπόννησον, ἔφθασεν εἰς Μόσχαν τὸ πρῶτον τῶ 1469 κομιστῆς τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Βησσαρίωνος, προτείναντος ἐκ μέρους τοῦ Πάπα ὡς σύζυγον τῶ Ἰωάννη Γ' τὴν Σοφίαν Παλαιολόγου. Τῶ 1489 ὁ Ἰωάννης Βα-

Βλαδημίρ, Μόσχας, Νόβγοροθ, Πσκόβ, Τβέρ, Οὐγορσκ, Βιάτσκα, Πέρμοσκ και λοιπῶν.

Ἀποστέλλομεν τῶ καισαρι τῆς Ῥώμης τὸν ἐμπιστον ἡμῶν Γεώργιον Τραχανιώτην¹ Ἑλληνα και παρηγγείλαμεν αὐτῶ νὰ προσκαλέσῃ ἐξ ὀνόματος ἡμῶν σοφοὺς ἀνδρας τεχνίτας διαφόρους, δυναμένους νὰ καταστῶσιν ἡμῖν χρήσιμοι ὡς ἐκεῖνοι οἱ τεχνῖται, εἰς οὓς ὁ πρεσβευτῆς ἡμῶν οὗτος Γεώργιος θέλει ἀποταθῆ ἐξ ὀνόματος ἡμῶν. Δύνασθε νὰ ἔλθητε ἐνταῦθα δίδοντες πίστιν τοῖς λόγοις αὐτοῦ ὡς εἰς τοὺς ἡμετέρους.

Ἐγράφη ἐν Μόσχᾳ τῶ 1486 ἔτει Μαρτίου 22.

Ἰωάννης.

Ἐλέω Θεοῦ Μέγας βασιλεὺς πάσης Ῥωσίας².

αίλιεβιτς ὁ Γ' ἀπέστειλεν αὐτὸν ὡς πρεσβευτὴν τῆς Ῥωσίας πρὸς τὸν αὐτοκράτορα τῆς Αὐστρίας Φρειδερίκον και τὸν υἱὸν αὐτοῦ Μαξιμιλιανὸν ὅπως συνάψῃ μετ' αὐτῶν συμμαχίαν και ἐπιμαχίαν. Αἱ διαπραγματεύσεις διήρκεσαν μέχρι τοῦ 1493, καθ' ὃ διάστημα ὁ Τραχανιώτης τρίς μετέβη εἰς Αὐστρίαν, ἀλλ' αἱ προσπάθειαι αὐτοῦ ἀπέβησαν φροῦδαι, καθ' ὅτι ὁ Μαξιμιλιανὸς ἐσυνθηκολόγησε μετὰ τοῦ Βλαδισλαύου Καζιμίροβιτς βασιλέως τῶν Τσέχων, παραχωρήσας αὐτῶ τὴν Οὐγγαρίαν. Εἰς τὸν Τραχανιώτην ἡ Ῥωσία ὀφείλει τὴν ἀνακάλυψιν τῶν παρὰ τῶ Πετζόρα χαλκωρυχείων. Ἀπεβίωσε κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 15 αἰῶνος.

K. Π.

¹ Οὕτω ἐν τῶ χειρογράφῳ και οὐχὶ Τραχανιώτης.

² Τῶ πληρεξούσιῳ τούτῳ ἐπισυνήπτοντο κατὰ τὸν Σολοβίδ (ἴδε Ῥωσικὴν αὐτοῦ Ἱστορίαν, τόμ. ε', σελ. 243) αἱ ἐξῆς παραγγελίαι: «Νὰ ζητήσῃ διὰ τὸν «βασιλέα τοὺς ἐξῆς τεχνίτας» μεταλλουργὸν γινώσκοντα τὰ μεταλλεῖα χρυσοῦ και ἀργύρου, ἕτερον δυνάμενον νὰ ἐξορύξῃ τῆς γῆς χρυσοὺν και ἄργυρον· ἐὰν εὕρῃ «τοιούτους νὰ προσκαλέσῃ αὐτοὺς νὰ ἔλθωσιν ἐπὶ μισθῶ και πόσον κατὰ μῆνα. «Νὰ ζητήσῃ ἐπίσης τεχνίτην ἔμπειρον γινώσκοντα νὰ πολιορκῇ τὰς πόλεις· ἕτερον δυνάμενον νὰ διαχειρίζεται τὰ τηλεβόλα· κτίστην ἔμπειρον δυνάμενον νὰ ἀνεγείρῃ μέγαρα· ἕτερον δυνάμενον νὰ κατασκευάζῃ δοχεῖα και ποτήρια και νὰ κόπῃ νομίσματα, και νὰ χαράσῃ ψηφία ἐπὶ τῶν ἀνω δοχείων».

K. Π.

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΑ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ

ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΙΚΟΣΙΠΕΝΤΑΕΤΗΡΙΑΙ ΑΥΤΟΥ

Συμπληρουμένης τὸ προσεχὲς ἔτος τῆς εἰκοσιπενταετηρίδος ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτοῦ ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος Παρνασσὸς ὄρισε διὰ τῶν τμημάτων αὐτοῦ τὰ ἐξῆς διαγωνίσματα.

Τοῦ μὲν Νομικοῦ τμήματος καὶ τοῦ τῶν πολιτικῶν ἐπιστημῶν γέρας χιλιόδραχμον εἰς τὸν συγγραφέα τῆς καλλιτέρας μελέτης περὶ ἀνορθώσεως τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας τῆς Ἑλλάδος.

Γέρας ὁμοίως χιλιόδραχμον εἰς τὸν συγγραφέα τῆς καλλιτέρας μελέτης περὶ τῆς πολιτικῆς ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι τοῦ 1844.

Τοῦ Φυσιγνωστικοῦ τμήματος γέρας χιλιόδραχμον εἰς τὸν συγγραφέα τῆς καλλιτέρας μελέτης, τῆς διαλαμβανόμενης κατὰ πόσον αἱ φυσικαὶ ὕλαι αἱ εἷς τε τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἐδάφους καὶ ὑπ' αὐτὴν ὑπάρχουσαι ἐν Ἑλλάδι δύνανται νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν παρ' ἡμῶν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας ἐν τῷ τόπῳ.

Ὅμοίως γέρας ὀκτακοσιόδραχμον εἰς τὸν συγγραφέα τῆς καλλιτέρας μελέτης, περὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι εἶτε φυσικῶς εἶτε τεχνητῶς φουμένων ἱαματικῶν βοτανῶν.

Ὅμοίως γέρας ὀκτακοσιόδραχμον εἰς τὸν συγγραφέα τῆς καλλιτέρας μελέτης, περὶ τῶν ἐπιβλαβῶν ἐντόμων εἰς τὴν γεωργίαν ἐν Ἑλλάδι.

Τοῦ τμήματος τῶν Καλῶν Τεχνῶν γέρας χιλιόδραχμον εἰς τὸν συγγραφέα τῆς καλλίστης πραγματείας τῆς περιλαμβανούσης τὴν ἱστορίαν τῶν καλῶν τεχνῶν κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας.

Τὸ αὐτὸ τμήμα ὄρισε διαγωνισμὸν πεντακοσιόδραχμον εἰς μελοποιήσιν πέντε ποιημάτων ἵνα ταῦτα ἀδόμενα γίνωσι κτῆμα τοῦ λαοῦ, διανεμομένου τοῦ βραβείου ἀνὰ ἑκατὸν δραχμὰς εἰς ἑκάστην σύνθεσιν.

Τὸ αὐτὸ τμήμα προκηρῦσσε διαγωνισμὸν ζωγραφικῶν σκαριφη-

μάτων (esquisses) ἐπὶ γέρα πεντακοσίων δραχμῶν, αἵτινες διανεμηθήσονται κατὰ τὸ δοκοῦν.

Τὰ διαγωνίσματα θέλουσιν ἀποσταλῆ ἀνωνύμως φέροντα ἐσφραγισμένον ἐντὸς φακέλου τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως καὶ ἐπὶ τοῦ φακέλου ῥητὸν ἐπαναλαμβανόμενον ἐπὶ τῆς προμετωπίδος τοῦ οἰκείου χειρογράφου, διευθυντέα δὲ πρὸς τὸν πρόεδρον τοῦ Συλλόγου μέχρι τῆς 31 Αὐγούστου τοῦ ἔτους 1889. Πᾶν χειρόγραφον σταλησόμενον πέραν τῆς προθεσμίας ταύτης εἶναι ἐκπρόθεσμον. Ἐξαίρουνται τοῦ ὄρου τούτου τὰ εἰς τὴν ζωγραφικὴν ἔκθεσιν σταλησόμενα, ὧν ἡ προθεσμία ὀρισθήσεται κατόπιν.

Ἐξέλιξις λεπτομερεστέρα τῶν διαγωνισμάτων ἔπεται κατωτέρω.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 9 Ὀκτωβρίου 1888.

Ὁ πρόεδρος τοῦ Συλλόγου
Σ. ΜΠΑΛΑΝΟΣ

Ὁ γεν. γραμματεὺς
Μ. Π. ΛΑΜΠΡΟΣ

Α' ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΙΚΟΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Α'

Περὶ ἀνορθώσεως τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἀνάπτυξις τοῦ τίτλου¹.

Ἐρευνα καὶ ὑπόδειξις τῶν ἀναγκαίων νομοθετικῶν μεταρρυθμίσεων ἐν τῇ ναυτικῇ δικαίῳ ἐν γένει, καὶ τοῖς σχετιζομένοις πρὸς τὴν ἐμπορικὴν ναυτιλίαν νόμοις. Πρὸς δὲ περὶ τῶν τρόπων, καθ' οὓς ἔσται δυνατὸν νὰ ἀποβῇ τελεσφόρος ἡ μέριμνα τοῦ κράτους ὑπὲρ τῆς ναυτιλίας, ἰδίᾳ τῆς ἀτμήρους. Τίνα τὰ αἴτια, ἅτινα ἐπιπροσθῶσιν εἰς τὴν διὰ συνεταιρισμῶν κατασκευὴν ἀτμήρων σκαφῶν, καὶ κατὰ τίνας τρόπους δύνανται νὰ ἀρθῶσιν ἢ περισταλῶσιν.

Ἐρευνα τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἔστι δυνατὴ ἡ ἐκμετάλλευσις ἐκτεταμένου κατὰ τὸ ἐνὸν συμπλέγματος ἐξωτερικῶν γραμμῶν, τίνες τούτων ἐνδείκνυνται παρέχουσαι μείζονας πιθανότητας ἐπιτυχίας καὶ διὰ τίνας λόγους. Τίτι τρόπῳ ἔστι δυνατὴ ἡ ἀποσόβησις τῆς ἀποτυ-

¹ Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ τίτλου γίνεται ἐνδεικτικῶς, ὅπως ἐννοηθῆ ὑπὸ τῶν διαγωνισθησομένων ὁ σκοπὸς ὃν προτίθεται ὁ Παρνασσὸς διὰ τοῦ διαγωνίσματος, καὶ τὸ πλάτος τοῦ ὑπὸ ἔρευναν ἀντικειμένου.

χίας ἐκ τοῦ ἀνταγωνισμοῦ ἀλλοδαπῶν σημαιῶν. Δέον πρὸς τοῦτο νὰ προέλθῃ ἀρωγὸν τὸ κράτος δι' ἐπιχορηγήσεων, κατὰ τίνα τρόπον καὶ ἐν τίνι μέτρῳ;

Εἶναι συντελεστικὸν πρὸς τοῦτο νὰ ἐπιδιωχθῇ ἡ σύμπηξις τῶν ὑφισταμένων ἀτμοπλοικῶν ἐταιρειῶν εἰς μίαν, καὶ τίνι τρόπῳ δύναται ἡ πολιτεία νὰ ἐπιτύχῃ τοῦτο, ἢ συμφέρει μᾶλλον νὰ ἀνατεθῇ εἰς πλείονας ἐταιρείας κατὰ μέρη διακεκριμένη ἢ ἐξυπηρέτησις τῆς ἐσωτερικῆς καὶ τῆς ἐξωτερικῆς συγκοινωνίας;

Τίς ἡ ἔκτασις τῆς μεταναστεύσεως τῶν ἐργατῶν θαλάσσης εἰς ξένους χώρας καὶ τὰ μέσα τῆς παρακωλύσεως αὐτῶν;

Τίνι τρόπῳ ἔσται δυνατὴ ἡ σύστασις φερεγγύων καὶ καλῆς πίστεως ἐγγχωρίων ἀσφαλιστικῶν ἐταιρειῶν, καὶ ἂν πρέπῃ νὰ τεθῇ φραγμὸς εἰς τὴν ἐν Ἑλλάδι ἐγκατάστασιν καὶ λειτουργίαν ἀλλοδαπῶν τοιούτων;

Συμφέρει νὰ ἀφαιρεθῇ ἡ ἀκτοπλοία ἀπὸ τῶν ἀλλοδαπῶν ἀτμοπλοικῶν ἐταιρειῶν, ἢ δέον νὰ ἐπιτρέπηται καὶ ταύταις, καὶ ἐπὶ τίσιν ὅροις.

B'

**Πολιτικὴ ἱστορία τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ
1821—1844**

Δέον νὰ περιληφθῇ ἱστορικὴ καὶ κριτικὴ ἔκθεσις τοῦ πολιτεύματος καὶ τῆς διοικήσεως τοῦ ἐλληνικοῦ βασιλείου ἀπὸ τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνος μέχρι τοῦ Συντάγματος τοῦ 1844.

B' ΤΜΗΜΑ ΦΥΣΙΟΓΝΩΣΤΙΚΟΝ

A'

Κατὰ πόσον αἱ φυσικαὶ ὕλαι αἱ εἰς τε τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἐδάφους καὶ ὑπ' αὐτὴν ὑπάρχουσαι ἐν Ἑλλάδι δύνανται νὰ χρησιμοποιηθῶσι πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας ἐν τῷ τόπῳ.

Θὰ ἐξετασθῶσι τίνες ὕλαι ὑπάρχουσιν ἐν Ἑλλάδι δυνάμεναι ἐν γένει νὰ χρησιμοποιηθῶσιν εἰς τὴν βιομηχανίαν, περιγραφόμενων ἰδιαιτέρως τῶν μεταλλικῶν οὐσιῶν, τῶν λιθωμάτων, τῶν φυτικῶν καὶ τέλος τῶν ζωικῶν ὑλῶν.

Θὰ προσδιορισθῇ πόσαι ἐκ τούτων χρησιμοποιοῦνται ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος καὶ κατὰ τίνα τρόπον, καὶ νὰ μελετηθῇ τὸ ζήτημα πόσων ἐξ αὐτῶν εἶναι δυνατὴ καὶ ἢ ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὸν αὐτὸν ἢ ἄλλον τρόπον χρησιμοποιήσις. Πρὸς συμπλήρωσιν δὲ τούτου δέον νὰ ἀναγραφῶσι καὶ αἱ ὕλαι, ὧν ἤδη γίνεται χρῆσις ἐν Ἑλλάδι.

Ἀναγκαῖον νὰ διακριθῶσιν αἱ βιομηχαναίαι ἐκεῖναι, αἵτινες ἀπαιτοῦσι τὴν ἴδρυσιν πολυδαπάνων καταστημάτων καὶ μεγάλων χρηματικῶν μέσων, ἀπὸ τῶν δυναμένων νὰ ἐμμεταλλευθῶσιν ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἐν γένει καὶ κατ' οἶκον, νέους οὕτω προστιθεῖσαι πόρους ζωῆς. Παραβλητέον τὰ μικρὰ κομποτεχνήματα ἐκ μαρμάρου, τὰ ὑπὸ τῶν χωρικῶν τῆς ἄνω Ἰταλίας κατασκευαζόμενα, τὴν ὑπὸ τῶν χωρικῶν τῆς Ἑλβετίας χρησιμοποίησιν διαφύρων ξύλων πρὸς κατασκευὴν διαφόρων μικροτεχνημάτων καὶ ὑποδεικτέον καὶ τοιαύτας βιομηχανίας ἐν Ἑλλάδι.

B'

**Τίνες αἱ ἐν Ἑλλάδι εἴτε φυσικῶς εἴτε τεχνητῶς
φυόμεναι ἱαματικά καὶ βοτάναι.**

Μέρος α' Βοτανικόν.

- Κεφάλαιον α'* Φυτογνωστικοὶ χαρακτῆρες τῶν βοτανῶν τούτων.
» β' Χῶραι Ἑλληνικαὶ ἔνθα αὐταὶ φύονται ἢ καλλιεργοῦνται.
» γ' Ἐδάφη τοπικὰ ἔνθα ἐκφύονται (ὄρεινά, πεδινά, ξηρά, ὑγρά, παράκτια, παραποτάμια, κτλ.).
» δ' Ἐποχὴ συλλογῆς καὶ ὁποῖαν δαπάνην ὡς ἔγγιστα ἤθελεν ἀπαιτήσῃ ἡ συλλογὴ αὐτῶν.

Μέρος β' Ἰατρικόν καὶ Φαρμακευτικόν.

- Κεφάλαιον α'* Τίνα ἐκ τῶν συστατικῶν τῶν βοτανῶν τούτων μερῶν χρησιμοποιοῦνται ὑπὸ τῆς ἱατρικῆς (ρίζα, βολβός, φύλλωμα, σπέρματα, καρπός, ἄνθος, κτλ.) ἂν ταῦτα λαμβάνωνται εἰς νοσὴν ἢ ξηρὰν κατάστασιν.
» β' Τίνες αἱ ἐν αὐτοῖς ἐμπεριεχόμεναι ἱαματικά οὐσίαι (αἰθέρια ἔλαια, ἀλκκλοειδῆ, κτλ.)

- » γ' Τίνα τὰ ἐσωτερικὰ ἢ ἐξωτερικὰ πάθη ἐναντίον τῶν ὀποίων χρησιμοποιοῦνται αἱ βοτάναι αὐταί; τίς ἡ ποσολογία αὐτῶν καὶ εἰς ποίαν κατάστασιν λαμβάνονται (ἔγχυμα, ἀφέψημα, κόνις, ἐκχείλισμα κλ.)
- » δ' Τίνες αἱ ἀναγκαῖαι πρὸς μακροχρόνιον συντήρησιν αὐτῶν φαρμακολογικαὶ προφυλάξεις.

Παράρτημα.

Ἐὰν ἐκτὸς τῶν ὑπὸ τῆς ἰατρικῆς ἐπιστήμης παραδεδεγμένων ὡς ἱαματικῶν βοτανῶν, ἡ ἐμπειρικὴ ἰατρικὴ γνωρίζῃ καὶ ἄλλας τοιαύτας, πῶς αὐταὶ ὀνομάζονται, ποῦ ἐκφύονται, πῶς χαρακτηρίζονται καὶ ἐναντίον ποίων νοσημάτων ἐσωτερικῶν ἢ ἐξωτερικῶν χρησιμοποιοῦνται ὑπὸ τῶν ἐμπειρικῶν.

Γ'

Ποῖα τὰ ἔντομα τὰ ἐπιβλαβῆ εἰς τὴν γεωργίαν ἐν Ἑλλάδι;

Ἀνάπτυξις τοῦ τίτλου.

α' Συνοπτικὴ ἀφήγησις ἐν εἴδει Εἰσαγωγῆς:

Ποῖα τὰ ἔντομα, τὰ ζώφια, οἱ σκώληκες καὶ τὰ ἀσπόνδυλα ζῶα ἐν γένει, τὰ ἐπιβλαβῆ εἰς τὴν Γεωργίαν ἐν Ἑλλάδι; δηλ. τὰ ἐπιφέροντα φθορὰν καὶ προξενούντα ἀσθενείας εἰς τὰ φυτὰ τὰ χρήσιμα εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐν γένει, ἰδίως δ' εἰς τὴν ἐλαίαν, τὴν ἀμπελον, τὰ ὀπωροφόρα δένδρα, τὰ σιτηρά, τὰ γεώμηλα, τὸν καπνόν, τὰ κολοκυνθοειδῆ, τὰ λαχανικά, κτλ.

β' Συστηματικὴ ἀπαρίθμησις αὐτῶν μετὰ ἐπιστημονικῆς συνωνυμίας καὶ περιγραφῆς (καὶ εἰ δυνατόν εἰκονογραφίας) ἐκάστου εἴδους.

γ' Τί ἐγνώριζον οἱ ἀρχαῖοι περὶ τῶν ζωφίων τούτων, περὶ τῶν ὑπ' αὐτῶν φθορῶν καὶ ἀσθενειῶν, περὶ τῶν θεραπευτικῶν μέσων κτλ., καὶ πῶς ὠνόμαζον τὰ τε ζώφια καὶ τὰς ἀσθενείας.

δ' Τί γνωρίζει περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου τὴν τήμερον ὁ Ἕλληνας γεωργός, τίνας αἱ σημεριναὶ παρὰ τῷ λαῷ κοιναὶ ὀνομασίαι τῶν ἐπιβλαβῶν ἐντόμων καὶ τῶν ὑπ' αὐτῶν ἀσθενειῶν τῶν φυτῶν;

ε' Στατιστικὴ τῶν ἐν Ἑλλάδι γνωστῶν ἐπιβλαβῶν ἐντόμων κατ' Ἐπαρχίας, καὶ ἱστορία τῶν (τοῦλάχιστον κατὰ τὴν τελευταίαν εἰκο-

σαετηρίδα) ἐν Ἑλλάδι γενομένων φθορῶν καὶ τῶν περὶ τούτου παρατηρήσεων.

ς' Σχέσεις μεταξὺ τῶν ἐντομοφάγων πτηνῶν ἢ ἄλλων ζῶων καὶ τῆς ἀναπτύξεως τῶν ἐπιβλαβῶν ζωφίων· ἀποτελέσματα τῆς θήρας ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην, κτλ.

ζ' Μέσα καταστροφῆς τῶν ἐπιβλαβῶν ζωφίων, καὶ μέσα θεραπείας τῶν ὑπ' αὐτῶν ἀσθενειῶν τῶν ὠφελίμων φυτῶν.

Παρατήρησις. Ὁ διαγωνιζόμενος δύναται κατ' ἀρέσκειάν του νὰ συμπιλάσῃ καὶ συγχωνεύσῃ ἐν τῇ ὑπὸ τὸ ἐδ. β', συστηματικῇ ἀπαρίθμησει εἰς ἕκαστον εἶδος τῶν ἐντόμων, τὰς ὑπὸ τῶν ἐδ. γ', δ' καὶ ζ' ἐξηγήσεις καὶ πληροφορίες.

Γ'. ΤΜΗΜΑ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

Α'

Ἱστορία τῶν Καλῶν Τεχνῶν κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας

Τὸ διαγώνισμα τοῦτο δέον νὰ περιλάβῃ ἰδίως τὰ κατὰ τὴν γραφικὴν καὶ τορευτικὴν ἔν τε ταῖς ἑλληνικαῖς χώραις καὶ κατὰ τὴν Δύσει καθ' ὅσον ἔζησαν ἐν αὐτῇ καὶ διεκρίθησαν Ἕλληνας καλλιτέχναι. Δέον δὲ νὰ μνημονευθῇ καὶ ἡ περὶ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν καὶ γλυπτικὴν ἐργασία ὅσῳ μικρὰ καὶ ἂν ᾖ αὕτη.

Β'

Διαγώνισμα μουσικόν.

Θὰ μελοποιηθῶσι πέντε ποιήματα ἐκ τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς φιλολογίας, ὅπως δὲ μὴ παρεισφρήσῃσι στίχοι κακόζηλοι ἢ ἑσθημένοι ποιητικῆς ἐμπνεύσεως, θὰ ἀφεθῇ μὲν ἐλευθερία εἰς τοὺς μουσικοὺς περὶ τὴν καθ' ἕκαστον ἐκλογὴν τῶν ποιημάτων, ἀλλ' ἡ ἐκλογή αὕτη νὰ γένηται ἐκ τῶν ἔργων ὀρισμένων ποιητῶν καὶ δὴ τοῦ Διονυσίου Σολωμοῦ, Ἀθανασίου Χριστοπούλου, Γεωργίου Ζαλοκώστα, Ἀριστοτέλους Βαλαωρίτου, Γεωργίου Παράσχου, Ἡλία Τανταλίδου καὶ Ἀλεξάνδρου Ῥαγκαβῆ, προσέτι δὲ καὶ ἐκ τῆς δημῶδους ποιήσεως.

Ἡ ἐκλογὴ ἐνός τοῦλάχιστον δημῶδους ποιήματος θεωρεῖται ὑποχρεωτικὴ, δύναται δὲ ταῦτα νὰ ὦσι καὶ δύο.

Τὰ ἄσματα ταῦτα πρέπει νὰ ἀνταποκρίνωνται εἰς διαφόρους ψυχολογικὰς διαθέσεις τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, τοῦ ὁποίου μέλλουσι νὰ γίνωσι κτῆμα. Ὅθεν ἐν τῶν ποιημάτων πρέπει νὰ ᾔηαι ἐνθουσιῶδες πατριωτικόν, ἐν ἄλλο ναυτικόν, ἄλλο ἐρωτικόν, ἄλλο βακχικόν καὶ ἄλλο βουκάλισμα.

Δέον νὰ προσέξωσιν οἱ μουσικοὶ ἐπὶ τῆς ποιότητος τῶν ἐκλεχθησομένων ποιημάτων, ἐκ τῶν προτέρων δ' ὀρίζεται ὅτι μεταξὺ ἴσων μελωδιῶν προτιμηθήσεται ἡ προσηρμοσμένη ἐπὶ ὠραιότερων στίχων.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ

ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

Ἐπανελήφθησαν αἱ ἔνεκα τοῦ θέρους διακοπεῖσαι ἐργασίαι τοῦ Συλλόγου.

Ὑποβληθεὶς ὑπὸ τῆς Ἐφορείας ἐψηφίσθη ὑπὸ τοῦ Συλλόγου ὁ προϋπολογισμὸς αὐτοῦ διὰ τὸ ἔτος 1888—1889. Κατὰ τοῦτον τὰ μὲν ἔσοδα προϋπελογίσθησαν εἰς Δραχ. 20,772.89, τὰ δὲ ἔξοδα εἰς Δρ. 17.370 ἀπομεινάντος περισσεύματος ἐκ Δρ. 3,402.89.

Ἐδημοσιεύθη καὶ ἐν ἰδίῳ τεύχει ἢ ἐν τῷ παρόντι δημοσιευομένη ἐκθεσις περὶ τῶν ἔργων τοῦ Συλλόγου καὶ ἀπεστάλη μετὰ τῶν λοιπῶν ἔργων τοῦ Συλλόγου εἰς τὴν Ὀλυμπιακὴν ἐκθεσιν.

Τῇ αἰτήσει αὐτοῦ ὁ Σύλλογος συνῆψε σχέσεις μετὰ τοῦ ἐν Ῥεθύμνῃ Φιλεκπαιδευτικοῦ Συλλόγου.

Ἡ ἐν Μομπελλιῇ τῆς Γαλλίας Ἀκαδημία τῶν Ἐπιστημῶν καὶ Γραμμάτων ἀπέστειλε πρὸς τὸν Σύλλογον τὰς δημοσιεύσεις αὐτῆς.

Γραμματεὺς τῆς Κοσμητείας τῆς Σχολῆς τῶν Ἀπόρων Παίδων Ἀθηνῶν ἐξελέχθη ἐκ τῶν κοσμητόρων ὁ κ. Γ. Χαλκιόπουλος. Προσετέθη δ' εἰς τὴν σχολὴν καὶ ε' τάξις ἰσοδυναμοῦσα πρὸς τὴν α' τάξιν τοῦ ἑλληνικοῦ σχολείου. Μέχρι τοῦδε ἐνεγράφησαν εἰς τὴν Σχολὴν μαθηταὶ ἄνω τῶν 500.

Τὸ προσωπικὸν τῶν διδασκάλων τῆς Σχολῆς διὰ τὸ τρέχον ἔτος κατηρτίσθη ὡς ἐξῆς: Τῆς μὲν ε' τάξεως διδάσκαλος ὁ κ. Η. Πετρούλιας, τῆς δ' ὁ κ. Σ. Πέππας, τῆς γ' ὁ κ. Ν. Μεταξᾶς, τῆς β' ὁ κ. Δ. Καλορρίζικος, τῆς α' ὁ κ. Ο. Παππαδημητρίου μετὰ τοῦ βοηθοῦ τοῦ κ. Ε. Σακελλαρείδου.

Ἐξελέχθη β' εἰδικὸς γραμματεὺς ὁ κ. Κ. Ι. Γαρδίκης ἀντὶ τοῦ ἀναχωρήσαντος κ. Μ. Ῥαφαήλ καὶ μέλος τῆς ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπῆς ὁ κ. Α. Κουτσογιάννης, ἀντὶ τοῦ ὁμοίως ἀναχωρήσαντος κ. Α. Ποττέν.